

BESKÆFTIGELSESRETTEDE INDSATSER UNDER OG EFTER STU

Analyse Ligeværd juni 2018

Indhold

- Forord
- 1. Indledning
- 2. Resume
- 3. STU-loven og anden relevant lovgivning for unge med særlige behov
- 4. Undersøgelsen blandt uddannelsessteder i Ligeværd foråret 2018
- 5. Uddannelsesstederne og elevsammensætningen
- 6. Uddannelsesstedernes beskæftigelsesrettede tilbud under STU
- 7. Tilbud efter anden lovgivning under STU
- 8. Elevernes fremtid efter STU
- 9. Samarbejdet under og efter STU
- 10. Perspektivering
- Henvisninger og links
- Bilag

Forord

Emnet for denne rapport er, hvordan 'Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov', også kaldet 'Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse' eller STU, kan bidrage til, at flere unge med funktionsnedsættelser kommer i beskæftigelse.

Unge i målgruppen for STU er forskellige. Derfor er STU-uddannelsesstederne også forskellige. For nogle elever har et job efter STU højeste prioritet, for andre er beskæftigelse umiddelbart ikke realistisk. I de senere år er beskæftigelsesperspektivet imidlertid ændret for mange unge, fordi der er udviklet nye jobmuligheder og forberedende uddannelses- og praktikforløb. Samtidig er der vækst i socialøkonomiske virksomheder, der har som hovedformål at skabe nye gode arbejdspladser for og med udsatte borgere. En udvikling, som uddannelsesstederne i LigeVærd har været en væsentlig drivkraft i.

Samtidig vil arbejdsgivere inden for stadig flere brancher gerne ansætte unge med funktionsnedsættelser.

Forudsætningen er, at den enkelte unge sikres den rigtige støtte hele vejen gennem ungdomsuddannelsen og videre til en blivende plads i arbejds- og samfundslivet. Det kræver samarbejde mellem mange aktører på tværs af forvaltningsområder og sektorer i helhedsorienterede og koordinerede indsatser.

Med indførelsen af STU i august 2007 og de samtidige og senere reformer på social-, beskæftigelses- og uddannelsesområderne er en række opgaver overført fra staten til kommunerne og fra socialområdet til beskæftigelsesområdet. En af følgerne er, at den primære kontakt mellem den unge og hjemkommunen typisk skifter fra socialforvaltningen før STU til Ungdommens Uddannelsesvejledning under STU og herefter til jobcenteret.

Evalueringen af STU i 2017 for undervisningsministeriet bekræfter, at STU lever op til formålet, men påviser også behov for bedre samarbejde mellem kommunerne og uddannelsesstederne på en række områder. LigeVærd har derfor i foråret 2018 fået udarbejdet en foranalyse af problemstillingerne, der kan give dyberegående viden om udfordringer og muligheder for at STU kan føre til beskæftigelse for flere unge med funktionsnedsættelser og bidrage til dialog om videreudvikling af samarbejdet.

Foranalysen viser, at der er gode eksempler på 'best practice', men at der mangler almindeligt udbredte modeller for samarbejdet om helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb for målgruppen. Samtidig bekræfter analysen, at uddannelsesstedernes erhvervsrettede aktiviteter allerede bidrager afgørende til, at flere unge med funktionsnedsættelser kan komme i job - også på områder, hvor der nu er mangel på arbejdskraft eller flaskehalse. Rapporten skitserer modeller, der kan danne afsæt for videreudvikling, men beskriver ingen 'færdige løsninger'.

Nærværende rapport viser efter LigeVærds opfattelse, at der er behov for et mere omfattende udviklingsarbejde. Der er brug for et enklere tværgående samarbejde mellem uddannelsessteder, kommuner og virksomheder. Der er desuden behov for forsøgs-, udviklings- og oplysningsaktiviteter, som kan gøre potentialet for unge med funktionsnedsættelser på fremtidens arbejdsmarked mere synligt og tilgængeligt. Et af midlerne kan være at udvikle branchepakker, der er målrettede områder med gode jobmuligheder for målgruppen.

Med denne analyserapport som afsæt tilbyder LigeVærd sin særlige viden, organisation og praktiske deltagelse i dette arbejde.

Med venlig hilsen
Esben L. Kullberg
sekretariatschef i LigeVærd

1. Indledning

Denne rapport er det foreløbige resultat af en foranalyse gennemført for Ligeværd i foråret 2018, der bl.a. har til formål at danne yderligere grundlag for:

- Erfaringsudveksling og dialog om samarbejdet mellem uddannelsessteder, kommuner og virksomheder i forhold til beskæftigelse for de unge efter STU.
- Analyse af lovgivningsmæssige og organisatoriske udfordringer og muligheder i samarbejdet.
- Beskrivelse af forløbs- og samarbejdsmodeller for beskæftigelsesrettede indsatser under og efter STU.
- Beskrivelse af branchepakker målrettet områder med gode beskæftigelsesmuligheder for unge med funktionsnedsættelser.
- Anbefalinger til videre forsøgs- og udviklingsaktiviteter.
- Perspektivering i forhold til velfærds- og beskæftigelsesmæssige og samfundsøkonomiske potentialer.

Foranalysen er udformet, så den ikke overlapper, men supplerer og uddyber "Evaluering af Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse" fra september 2017, der er udarbejdet for undervisningsministeriet.¹ Analysen belyser særligt STU-forløbenes tilrettelæggelse og indhold i forhold til beskæftigelsesrettede aktiviteter og samarbejdet om planer for eleverne under og efter STU.

Undersøgelsen er afsluttet, inden der har foreligget nærmere om udfaldet af lov- og beslutningsforslag i foråret 2018 om FGU-loven og opfølgning af evalueringen af STU, som rapporten derfor heller ikke forholder sig til.² Evalueringen og de politiske initiativer har i øvrigt givet anledning til omfattende debat.³

Foranalysen er gennemført uden ekstern økonomisk støtte. Undersøgelsen tilsigter ikke at være repræsentativ og bygger udelukkende på frivillig og ulønnet deltagelse af uddannelsessteder i Ligeværds Socialrådgivernetværk. Medlemmerne af dette netværk har en unik praksisbaseret bredde- og dybdegående viden om relevante tilbud og støttemuligheder fra forskellige lovgivningsområder, der kan indgå i helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU. Af ressourcemæssige grunde har det ikke været muligt at inddrage kommuner, virksomheder og andre uddannelsesinstitutioner direkte i foranalysen. Rapporten belyser derfor først og fremmest, hvordan uddannelsesstederne kan bidrage til videreudvikling af et godt samarbejde.

Den anvendte metode er nærmere beskrevet i rapportens **kapitel 4**. Orientering om undersøgelsens baggrund og formål, spørgeskema og resultatopgørelse findes som **bilag 1-3** til rapporten.

Foranalysen er udviklet og gennemført med konsulentbistand fra Marianne Saxtoft, socialrådgiver og indehaver af Samskabelse, og Uffe Bech, jurist med speciale i social-, uddannelses- og beskæftigelseslovgivning, som også er rapportens forfattere.

Rapporten er udelukkende udtryk for forfatternes opfattelser. Dette gælder også gengivelsen af uddannelsesstedernes bidrag, der er redigerede og anonymiserede af hensyn til tavshedspligten.

¹ Evaluering (2007) - Evaluering af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, Undervisningsministeriet, september 2017 <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2017/sep/170929-saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse--stu--styrker-eleverne> - særligt s. 58 ff., s. 84 ff. og s. 93 ff.

² Lovforslag om forberedende grunduddannelse [FGU] www.uvm.dk - Forslag til folketingsbeslutning om kvalitetssikring af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (stu) og oprettelse af en tilhørende overbygning til uddannelsen www.ft.dk

³ Se <https://www.ligevaerd.dk> og indlæg i Altinget under **Henvisninger og links** sidst i rapporten

2. Resume

Denne rapport er udarbejdet for Ligeværd med det hovedformål at opnå yderligere praksisbaseret viden om samarbejdet i forhold til beskæftigelsesrettede indsatser under og efter 'Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov', også kaldet 'Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse' eller 'STU'.

På grundlag af en spørgeskemaundersøgelse og bidrag fra et seminar og opfølgende interviews med uddannelsessteder i Ligeværd foråret 2018 kan bl.a. peges på følgende tendenser, særlige forhold og områder, hvor der er behov for yderligere opmærksomhed og videre forsøgs- og udviklingsaktiviteter:

1) Målgruppen for STU omfatter unge fra undervisningspligtens ophør til de er fyldt 25 år, der har fysiske, psykiske eller kognitive funktionsnedsættelser, ofte kombineret med generelle indlæringsvanskeligheder, udviklingsforstyrrelser, sociale eller miljøbetingede udfordringer m.v. der indebærer behov for samtidig støtte fra flere forskellige lovgivningsområder, for nogle også vedvarende støtte. Samarbejdet omkring og sammensætningen af helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb for denne målgruppe er derfor præget af større kompleksitet og behov for tværgående koordinering end for mange andre målgrupper efter social-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen.

2) Spørgeskemaundersøgelsen omfatter 62 elever fra 41 kommuner på 8 uddannelsessteder i Ligeværd. Fordelingen af uddannelsesstedernes i forhold til størrelse og elevsammensætning svarer godt til fordelingen for private STU-udbydere på landsplan i evalueringen af STU fra 2017.⁴ Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen viser, at en væsentlig større andel af eleverne fra de omfattede uddannelsessteder er i beskæftigelse efter STU end på landsplan ifølge evalueringen af STU fra 2017.⁵ Uddannelsesstederne i Ligeværd, der har deltaget i undersøgelsen, oplyser, at størstedelen af eleverne er i målgruppe for beskæftigelsesrettede indsatser og deltager i erhvervsrettede uddannelses- og praktikaktiviteter særligt under 2.-3. år af STU, men at mange elever har udfordringer med at få aftalt videre helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb efter anden lovgivning i forlængelse af STU.

3) Uddannelsesstederne i undersøgelsen oplever stor variation i omfanget og kvaliteten af de uddannelsesplaner og øvrige oplysninger, der modtages i forbindelse med visitationen af de unge til STU. Flere uddannelsessteder har udviklet tilbud om et kort gensidigt introduktionsforløb for den unge, den unges forældre eller pårørende og hjemkommunen. Introduktionsforløbet kan danne grundlag for nærmere individuel konkret vurdering, afklaring og tilrettelæggelse af et evt. videre forløb for eleven på uddannelsesstedet, herunder for aftaler om yderligere udredninger, afklaringsforløb og støttebehov m.v. Desuden kan introduktionsforløbet medvirke til at afdække den unges beskæftigelsesmæssige potentialer og perspektiver, der ofte ikke er beskrevet ved visitationen.

4) Nogle uddannelsessteder oplyser, at flere kommuner inden eller under STU-forløbet træffer afgørelse om, at det samtidig har status som del af et ressourceforløb, der kan indgå i grundlaget for visitation til fleksjob eller førtidspension m.v. efter STU. Under forløbet formidles samarbejdet med elevens hjemkommune typisk gennem en koordinerende sagsbehandler fra social- eller beskæftigelsesforvaltningen, der er fast tilknyttet den unge. I samarbejde med uddannelsesstedet og Ungdommens Uddannelsesvejledning kan der udarbejdes vurderinger, beskrivelser og indstillinger som grundlag for, at den koordinerende sagsbehandler kan forberede og fremlægge den unges sag for kommunens rehabiliteringsteam. Med denne fremgangsmåde kan det afklares inden afslutningen af STU, om den unge er i målgruppe for fleksjob, førtidspension eller anden indsats. Dermed kan der også i umiddelbar forlængelse af STU indgås aftaler mellem den unge, kommunen og en fremtidig arbejdsgiver om virksomhedspraktik, ansættelse på almindelige eller særlige vilkår, mentorstøtte og hjælpemidler m.v.

⁴ Jf. kapitel 5 og Evaluering (2017), s. 25 ff. og s. 32 ff.

⁵ Jf. kapitel 7 og Evaluering (2017), s. 58 ff.

5) Uddannelsesstederne beskriver stor variation i kommunernes organisering af samarbejdet og anvendelse af tilbud efter anden lovgivning. Nogle kommuner har organiseret både det interne samarbejde mellem de relevante forvaltninger og det eksterne samarbejde med uddannelsesinstitutioner og virksomheder m.fl. i en særlig 'unge-enhed'. Her er den enkelte unge tilknyttet en koordinerende sagsbehandler, der formidler og følger op på alle samarbejdsrelationer. Sagsbehandleren er tildelt selvstændig kompetence til at træffe afgørelser eller formidler, evt. udarbejder, indstillinger til øvrige forvaltninger om bevilling af tilbud og støtte til den unge. Andre kommuner har i forskelligt omfang delegeret tilsvarende opgaver og kompetencer til Ungdommens Uddannelsesvejledning. Enkelte af de kommuner, hvor uddannelsesstederne er beliggende, tilbyder elevernes hjemkommuner at varetage opgaver efter STU-loven og anden lovgivning på deres vegne, eksempelvis opfølgning og revision af uddannelsesplaner, udarbejdelse af vurderinger og indstillinger om supplerende tilbud og støtte samt andre bidrag til planer for den enkelte unge under og efter STU.

6) Uddannelsesstederne tilbyder og udfører i praksis i stort omfang opgaver, der efter STU-loven og anden lovgivning som udgangspunkt varetages af elevernes hjemkommuner. STU-loven og anden lovgivning indeholder hjemmel for delegation af hjemkommunernes opgaver til andre offentlige og private institutioner. Private kan dog ikke træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager. Evalueringen af STU fra 2017 og undersøgelsen for Ligeværd giver ikke grundlag for nærmere belysning af fordele og ulemper ved forskellige former for delegation af kommunernes opgaver til andre offentlige og private, herunder uddannelsesstederne. Ifølge bidragene fra uddannelsesstederne i undersøgelsen vil der kunne opnås en række fordele ved, at den unge fra starten af STU ud over Ungdommens Uddannelsesvejledning tilknyttes en koordinerende sagsbehandler, og at uddannelsesstederne udfører en række opgaver med udarbejdelse af beskrivelser m.v., der kan anvendes både i forhold til STU-forløbet og sagsbehandlingen i social- og beskæftigelsesforvaltningen. Emnet må på den baggrund vurderes som relevant for videre forsøgs- og udviklingsaktiviteter.

7) Efter uddannelsesstedernes opfattelse er det en betingelse for sammenhængende og virkningsfulde beskæftigelsesrettede indsatser under og efter STU, at alle relevante parter og forvaltninger inddrages senest forud for påbegyndelsen af 3. år på STU. Formålet er dels, at der kan indgås aftaler om specifikke beskæftigelsesrettede elementer under sidste del af STU, dels at der kan udarbejdes planer m.v. for indsatser, der kan iværksættes i umiddelbar forlængelse af STU. I enkelte kommuner er dette fast praksis, i mange kun på uddannelsesstedernes initiativ, i flere kommuner først umiddelbart inden afslutningen af STU.

8) Kombinationsmuligheder mellem elementer fra forskellige lovgivningsområder kan bl.a. beskrives i form af branchepakker med relevante elementer fra forskellige lovgivningsområder sammensat i helhedsorienterede forløb. Forløbene skal målrettes områder med gode beskæftigelsesmuligheder for unge med funktionsnedsættelser, og kunne tilpasses den enkelte unge og enkelte arbejdsplads. Dette kræver dog et mere omfattende forsøgs-, udviklings- og oplysningsarbejde, der bl.a. kan hente inspiration fra samarbejdet om branchepakker for flygtninge og indvandrere.⁶

9) Præcis identifikation af de forskellige elementer i helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb giver mulighed for at udvikle og beskrive branchepakker på en måde, der kan synliggøre mulighederne og er umiddelbart genkendelig for de relevante samarbejdsparter. Samtidig kan der henvises til lovgivnings- og finansieringsgrundlaget til brug for sagsbehandlingen. Identifikationen i forhold til lovhjemmel giver desuden mulighed for at monitorere indsatserne, deres velfærds- og beskæftigelsesmæssige og samfundsøkonomiske effekter og beskrive 'business cases' m.v. på grundlag af allerede registrerede data bl.a. i de kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer. Disse data kan indhentes og behandles på grundlag af samtykkeerklæringer fra de unge, herunder i forhold til deres forsørgelses- og tilbudshistorik før STU.

⁶ Se nærmere i afsnit 10.2.

10) Mange unge, som er i botilbud på eller i tilknytning til et uddannelsessted under STU, oplever deres boligsituation efter STU som en udfordring. Skift af bolig samtidig med påbegyndelse af beskæftigelse kan være en stor belastning. Generelt er det ikke intentionen, og i mange tilfælde heller ikke muligt, at den unge bevarer bolig på eller i tilknytning til uddannelsesstedet efter afsluttet STU. Dette kan dog være en nødvendig midlertidig løsning, da der ofte er lange ventetider på en passende bolig i hjemkommunen eller i en anden kommune, hvor den unge ønsker at bo, kan finde beskæftigelse og etablere personlige netværk. Problemstillingen kan ikke belyses nærmere på grundlag af evalueringen af STU fra 2017 eller undersøgelsen for Ligeværd, men udgør et område, der kræver yderligere opmærksomhed.

11) Analysen rummer en række eksempler fra uddannelsessteder i Ligeværd, der kan være afsæt for videreudvikling af 'best practice' med individuelt variable modeller for sammensætningen af og samarbejdet omkring helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb for unge med funktionsnedsættelser. Uddannelsesstedernes erhvervsrettede vejledning og afklaring og specifikt målrettede uddannelses- og praktikforløb i faglinjer m.v. kan danne grundlag for udvikling af branchepakker, der er målrettet områder med gode beskæftigelsesmuligheder og kan imødekomme både målgruppens og virksomhedernes ønsker og behov. Desuden kan uddannelsesstedernes praksis for inddragelse af alle relevante parter i beskæftigelsesrettede planer for eleverne under og efter STU inspirere til udvikling af mere enkle samarbejdsformer, hvor 'dobbeltsags-behandling' og unødvendige afbrydelser eller forlængelser af forløbene undgås.

Undersøgelsen, der ligger til grund for denne rapport, er gennemført for Ligeværd i foråret 2018 uden ekstern økonomisk støtte. Undersøgelsen bygger på bidrag fra:

- Uddannelsessteder i Ligeværds Socialrådgivernetværk, der deltog i et orienterende møde i februar 2018
- En spørgeskemaundersøgelse i marts blandt 8 af uddannelsesstederne med i alt 41 samarbejdskommuner og 62 elever, der afsluttede STU i 2017
- Et dagseminar om emnet i april med deltagelse af 11 uddannelsessteder
- Opfølgende interviews med 6 uddannelsessteder i maj 2018.

Af ressourcemæssige grunde har det ikke været muligt at inddrage kommunerne eller andre samarbejdspartner direkte i undersøgelsen.

Ligeværd havde på undersøgelsestidspunktet i alt ca. 50 medlemmer blandt private uddannelsessteder, der tilsammen dækker alle landets kommuner.⁷

⁷ <https://www.ligevaerd.dk/uddannelse/skoler-og-uddannelsessteder-i-ligevaerd/uddannelsessteder/>

3. STU-loven og anden relevant lovgivning for unge med særlige behov

3.1. STU-loven, målgruppen og uddannelsen

'Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov' – også kaldet 'Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse', STU – blev indført med virkning pr. 1. august 2007.⁸ STU-loven er siden revideret flere gange, mest gennemgribende i 2013.⁹ I foråret 2018 er fremsat lov- og beslutningsforslag, der kan medføre yderligere væsentlige ændringer.¹⁰

I denne rapport tages udgangspunkt i gældende lovgivning og andet relevant materiale pr. 1. marts 2018, der også har ligget til grund for undersøgelsen og analysen.¹¹

Målgruppen

Unge i målgruppen for STU har retskrav på en 3-årig ungdomsuddannelse og kommunalbestyrelsen i bopælskommunen pligt til at tilbyde en uddannelse med elementer som beskrevet i STU-loven, der betales af kommunen efter STU-lovens særlige finansieringsregler.

Målgruppen er i loven defineret som *"unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov"* i aldersgruppen fra undervisningspligtens ophør efter grundskolen og ind til det fyldte 25 år. I lovens forarbejder og den tilknyttede vejledning er målgruppen nærmere beskrevet som bl.a. unge med svære bevægelsehandicap, multihandicap, autisme, ADHD eller andre psykiske lidelser samt erhvervet hjerneskade.

Afgørende kriterium er imidlertid *"... alene det faktum, at den unge ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv om der ydes specialpædagogisk eller anden støtte"*.¹² Målgruppen er derfor i praksis bredere end beskrevet ved de nævnte eksempler.¹³

Uddannelsen

STU-loven indeholder bestemmelser om, hvilke aktiviteter og elementer, der skal og kan indgå i STU. Dette skal ses i sammenhæng med, at elever i målgruppen for STU samtidig kan være i målgruppe for tilbud og støtte efter anden lovgivning, der kan bevilges før STU, under STU og efter STU. Forholdet til anden lovgivning omtales nærmere nedenfor i **afsnit 3.2**.

Af den tilknyttede bekendtgørelse fremgår bl.a. at: *"Ungdomsuddannelsen skal i videst mulige omfang tilrettelægges under hensyntagen til den unges kvalifikationer, modenhed og interesser ... skal udgøre et planlagt og koordineret forløb ... der skal sigtes mod progression i den enkeltes udvikling ... [og] ... fokuseres på den unges potentialer i forhold til eventuel videre uddannelse og beskæftigelse."*¹⁴

⁸ Lov nr. 564 af 06/06/2007

⁹ Lov nr. 612 af 12/06/2013. Ændringerne omtales detaljeret i Evaluering (2017) s. 21 ff.

¹⁰ Lovforslag om forberedende grunduddannelse [FGU] www.uvm.dk - Forslag til folketingsbeslutning om kvalitetssikring af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (stu) og oprettelse af en tilhørende overbygning til uddannelsen www.ft.dk

¹¹ Se **Henvisninger og links** sidst i rapporten. STU-loven - Lbk. 783 af 15/06/2015 <https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/love-og-regler>

¹² STU-vejledningen - Vej. 9534 af 03/06/2016, Kapitel 2, *Målgrupper (lovens § 3, stk. 1 og 2)*

¹³ Jf. også **kapitel 5**

¹⁴ STU-bekendtgørelsen - Bek. Nr. 739 af 03/06/2016, § 5
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=181616>

"Uddannelsesplanen ... skal omfatte følgende:

- 1) En almindelig del, der retter sig mod den unges personlige og sociale udvikling kombineret med samfundsfag. Der kan heri indgå fag, der udvikler den unges kommunikation, viden og indsigt i samfundsfag, boudervisning, selvstændig livsførelse, husholdning, økonomi og kendskab til offentlige tilbud samt anvendelse af hjælpemidler i forbindelse med uddannelsen.*
- 2) En specifikt målrettet del, der skal støtte udviklingen af den unges interesser og evner samt særlige færdigheder. Der kan heri indgå fag, der støtter den unges fritids- og interessebetonede aktiviteter. Der kan også indgå fag, der forbereder til og giver træning i beskæftigelsesmæssige aktiviteter, herunder virksomhedsbesøg, undervisning i arbejdsmarkedsforhold og forberedelse og træning med henblik på praktik i virksomheder og institutioner.*
- 3) Praktik i virksomheder og institutioner, der bidrager til at opfylde målene i uddannelsesplanen, og hvor den unge i praksis får mulighed for at afprøve tilknytning til arbejdsmarkedet."*¹⁵

Den 3-årige uddannelse skal omfatte et årlige timetal på mindst 840 timer á 60 minutter. Tidligere var der lovbestedte begrænsninger for antallet af praktiktimer, men omfanget fastlægges nu individuelt af elevens hjemkommune efter indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning i samråd den unge og forældre.¹⁶

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU)

Ungdommens Uddannelsesvejledning, UU, i elevens hjemkommune har en central rolle i hele forløbet for den unge i forbindelse med visitationen til STU, forud for påbegyndelsen af STU, under STU-forløbet og i forbindelse med 'udslusningen' fra STU. UU er desuden ansvarlig for udarbejdelse og revision af elevens uddannelsesplan under STU-forløbet samt for udarbejdelse af elevens såkaldte kompetencepapir ved afslutningen af STU.

Selv om UU som udgangspunkt er ansvarlig for disse opgaver, fremgår dog af STU-loven, at:

*"Kommunalbestyrelsen kan bemyndige en offentlig ... eller selvejende institution ... eller en privat virksomhed til at varetage en eller flere opgaver, der efter loven varetages af Ungdommens Uddannelsesvejledning. Bemyndigelse til at træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager kan dog ikke gives til en selvejende institution eller en privat virksomhed."*¹⁷

Under STU-forløbet har UU ansvar for at justere den unges uddannelsesplan efter behov og mindst en gang årligt. Inden påbegyndelsen af 3. år på STU skal i uddannelsesplanen for den enkelte elev bl.a. beskrives *"Faglige mål og progression for 3. uddannelsesår"* og *"Praktik og progression for 3. uddannelsesår"*, samt, i forbindelse med et afsluttende *"Udslusningsmøde": "Opnåede kompetencer", "Vurdering af den unges behov for støtte i fremtiden" og "Hvilke aftaler er der indgået ift., hvad den unge skal efter endt STU"*.¹⁸

I kompetencepapiret, der udarbejdes ved afslutningen af STU, skal i *"Del 2: Fremtiden efter STU"* bl.a. oplyses *"Den unges mål/ønsker for fremtidig uddannelse og beskæftigelse"*, og *"Beskæftigelsesperspektiver"*.¹⁹ Af ministeriets vejledning fremgår, at UU *"... bør påbegynde arbejdet med kompetencepapiret senest seks måneder inden afslutning af uddannelsen. Kompetencepapiret skal færdiggøres senest en måned før afslutningen. ... de ansvarlige uddannelsesinstitutioner skal afholde en afslutningssamtale*

¹⁵ STU-bekendtgørelsen, § 9

¹⁶ STU-loven § 2 og § 7

¹⁷ STU-loven, § 3 a. Bestemmelsen omtales ikke i Evaluering (2017), men kommenteres i denne rapport, jf. kapitel 2 og kapitel 10.

¹⁸ Skabelon for uddannelsesplan <https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/indhold-og-varighed>

¹⁹ Skabelon for kompetencepapir <https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/kompetencepapir>

med den unge, før der udstedes kompetencepapir. Indkaldelsen til samtalen skal normalt foreligge senest en måned før uddannelsens afslutning.”²⁰

Undervisningsministeriet har i 2016 udgivet en eksempelsamling om STU-visitationsforløb og uddannelsesplaner, der bl.a. beskriver cases om inddragelse af eleven, uddannelsesstedet, UU, virksomhedskonsulenter og sagsbehandlere fra jobcenteret og socialforvaltningen i opfølgingsmøder under sidste år af STU.²¹

STU-udbydere

Som det fremgår af evalueringen af STU fra 2017 findes ikke en samlet fortegnelse over udbydere af STU, men i forbindelse med evalueringen er identificeret i alt 234 uddannelsessteder på landsplan, hvoraf ca. 95% karakteriseres som egentlige STU-institutioner, mens andre typer af uddannelsesinstitutioner kun anvendes i beskedent omfang. Fordelingen af kommunale og private uddannelsessteder blandt de 156, der indgår i evalueringen, fremgår ikke direkte.

Private uddannelsessteder er typisk selvejende institutioner med vedtægtsbestemt indflydelse for eller driftsoverenskomst med beliggenhedskommunen, men findes også i andre juridiske organisationsformer.

Mange private uddannelsessteder har selv erhvervmæssige aktiviteter eller tæt organisatorisk eller aftalemæssig tilknytning til virksomheder med uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder for eleverne. Private uddannelsessteder har generelt større frihed til erhvervmæssige aktiviteter end kommunale, der skal overholde særlige kommunal- og konkurrenceretlige regler om produktion og afsætning af produkter, herunder efter social- og beskæftigelseslovgivningen.

Efter ikrafttrædelsen af Lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder og RSV-ordningen i 2015 er mange private uddannelsessteder og tilknyttede private samarbejdspartnere godkendt som registrerede socialøkonomiske virksomheder, hvilket ikke er muligt for kommunale institutioner, da betingelserne bl.a. omfatter uafhængighed af det offentlige.²²

Mange opfylder desuden betingelserne i Udbudsloven for at blive tildelt reservede kontrakter i forbindelse med offentlige udbud og indkøb, herunder om, at organisationens hovedformål er social og faglig integration af handicappede eller andre 'dårligt stillede personer', og at mindst 30% beskæftigede i organisationen er fra disse målgrupper.²³

De ca. 50 private uddannelsessteder, der er medlemmer af Ligeværd, spænder over mange forskellige størrelser, grader og typer af specialisering, men har generelt en bred elevsammensætning, er beliggende udenfor større bysamfund, tilknyttet botilbud og ofte en vifte af uddannelses- og praktikmuligheder, der er målrettet branche-, fag- og arbejdsområder med gode beskæftigelsesmuligheder for målgruppen.²⁴

²⁰ <https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/kompetencepapir>

²¹ STU-visitationsforløb og uddannelsesplaner – eksempelsamling (2016) <https://uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/anden/160629-eksempelsamling-vedr-stu-visitationsforloeb-og-uddannelsesplaner.pdf>

²² Lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder, § 5.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163865>

²³ Udbudsloven, § 54, jf. også § 190. <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=175507>

²⁴ <https://www.ligevaerd.dk/uddannelse/skoler-og-uddannelsessteder-i-ligevaerd/uddannelsessteder/>

3.2. Anden relevant lovgivning for unge med særlige behov

Af STU-loven fremgår bl.a. at der i elevens uddannelsesplan for STU *"... kan indgå elementer, der leveres af 1) efterskoler i form af særligt tilrettelagte forløb, ... afklaringsforløb ... og supplerende undervisningstilbud for unge ... 2) frie fagskoler og folkehøjskoler ... 3) produktionsskoler ... 4) institutioner for erhvervsrettet uddannelse ... 5) daghøjskoler ... og 6) værksteder og andre institutioner. ... jf. lov om specialundervisning for voksne. ... Udgifter til elementer af ordinær undervisning ... finansieres efter bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den pågældende aktivitet. ..."*²⁵

Sidste del af bestemmelsen skal ses i sammenhæng med STU-lovens udgangspunkt om, at kommunerne skal betale for en 3-årig STU-uddannelse med de elementer, loven beskriver, efter de særlige finansieringsregler, der gælder for STU. Bestemmelsen klargør, at elementer af ordinær undervisning kan finansieres efter anden lovgivning. Som eksempler kan nævnes ordblindeundervisning og erhvervsrettede AMU-kurser.

Samtidig fremgår af STU-loven, at *"... udgifter til ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, der gives som et tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 2, i lov om aktiv beskæftigelsesindsats, er ikke omfattet af statslig refusion efter reglerne om aktiv beskæftigelsesindsats."*²⁶

Denne bestemmelse skal tilsvarende ses i sammenhæng med udgangspunktet om, at kommunerne skal betale for ungdomsuddannelsen efter de særlige finansieringsregler, der gælder for STU, uanset om tilsvarende tilbud kan etableres efter anden lovgivning med et andet finansieringsgrundlag, eksempelvis som vejledning og opkvalificering efter kapitel 10 i LAB-loven.

Bl.a. disse bestemmelser har givet anledning til fortolkningstvivel om, hvorvidt STU kan kombineres med tilbud og støtte efter anden lovgivning. Kombinationsmulighederne og betalingsforholdene er i et vist omfang klargjort i STU-vejledningens kapitel 6-8 og følger i øvrigt af den relevante lovgivning.²⁷ Det overordnede udgangspunkt er, at deltagelse i STU ikke medfører ændringer i den unges ret til tilbud efter anden lovgivning, men kan have betydning for finansierings- og refusionsgrundlaget.²⁸

Ud over de elementer i uddannelsen, der fremgår direkte af STU-loven, kan eleverne afhængig af målgruppe og alder have ret til tilbud og støtte efter social-, sundheds-, beskæftigelseslovgivningen m.v. der kan bevilges samtidig med STU og i forbindelse med 'udslusningen' fra STU, som kan være afgørende for elevernes muligheder for at gennemføre STU, fastholde bolig, beskæftigelse eller uddannelse efter STU og i mange andre relationer.

I det følgende bringes nogle skematiske beskrivelser af tilbud og støtte efter anden lovgivning og sammensætninger af forløb, der kan være relevante for unge med særlige behov før, under og efter STU. Tilbuds- og støttemulighederne afhænger i alle tilfælde af en individuel og konkret vurdering af den enkelte unges målgruppe og tilknyttede rettigheder m.v. efter den relevante lovgivning.

Kombinationsmulighederne belyses også mere specifikt i forhold til beskæftigelsesrettede indsatser i **kapitel 10** om overordnede forløbs- og samarbejdsmodeller, branchepakker m.v.

²⁵ STU-lov § 5

²⁶ STU-lov § 5 b. LAB § 32, stk. 1, nr. 2, i lovens kapitel 10 omhandler *"... tilbud om vejledning og opkvalificering, der kan bestå af ... uddannelser og kurser ... samt særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder praktik under uddannelsesforløbet, danskundervisning og korte vejlednings- og afklaringsforløb."*

²⁷ STU-vejledningen – Vejledning om lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=181619>

²⁸ Herunder for kommunernes organisation, styring, kontering, budgettering, regnskabsmæssige og statistiske registreringer og indberetninger m.v. vedr. tilbuddene

Figur 3.1. Paragrafnøgle, almindelige tilbud for unge med særlige behov ²⁹

STU-loven	STU 1)	Serviceoven	SEL 2)	Beskæftigelsesloven	LAB 3)
		Særlig støtte til børn og unge	Kap. 11		
		Genoptræning, vedligeholdelsestræning	Kap. 16		
		Behandling	Kap. 18		
Botilbud	§ 5a	Botilbud	Kap. 20		
		Fast kontaktperson, unge 18-22 år	Kap. 12	Mentorstøtte	Kap. 9b
		Støtte- og kontaktperson	Kap. 16		
		Socialpædagogisk bistand	Kap. 16		
Afklaringsforløb, vejledning	§ 4	Aktivitets- og samværstilbud	Kap. 19	Vejledning og Opkvalificering	Kap. 10
Ungdomsuddannelse, udd. efter anden lovg.	§ 5	Nødvendige merudgifter, kurser	Kap. 17	- Ordinær Uddannelse	§ 32, 1,1
Særligt tilrettelagt projekt / forløb	§ 5b	Særligt tilrettelagt beskæftigelse	Kap. 19	- Særligt tilrettelagt projekt / udd.forløb	§ 32, 1,2
		Rehabiliteringsforløb	Kap. 16	Ressourceforløb	Kap. 12a
Praktik m.v.	§ 6	Aktivitets- og samværstilbud	Kap. 19	Virksomhedspraktik og nytteindsats	Kap. 11
		Beskyttet beskæftigelse	Kap. 19	Ansættelse med løntilskud, 'skånejob'	Kap. 12
				Fleksjob	Kap. 13
Befordring m.v. undervisningsmidler	Kap. 4	Hjælpe midler	Kap. 21	Hjælpe midler m.v. Personlig assistance Befordring m.v.	Kap. 14 Kap. 15

Noter:

1) STU-loven <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=172900>

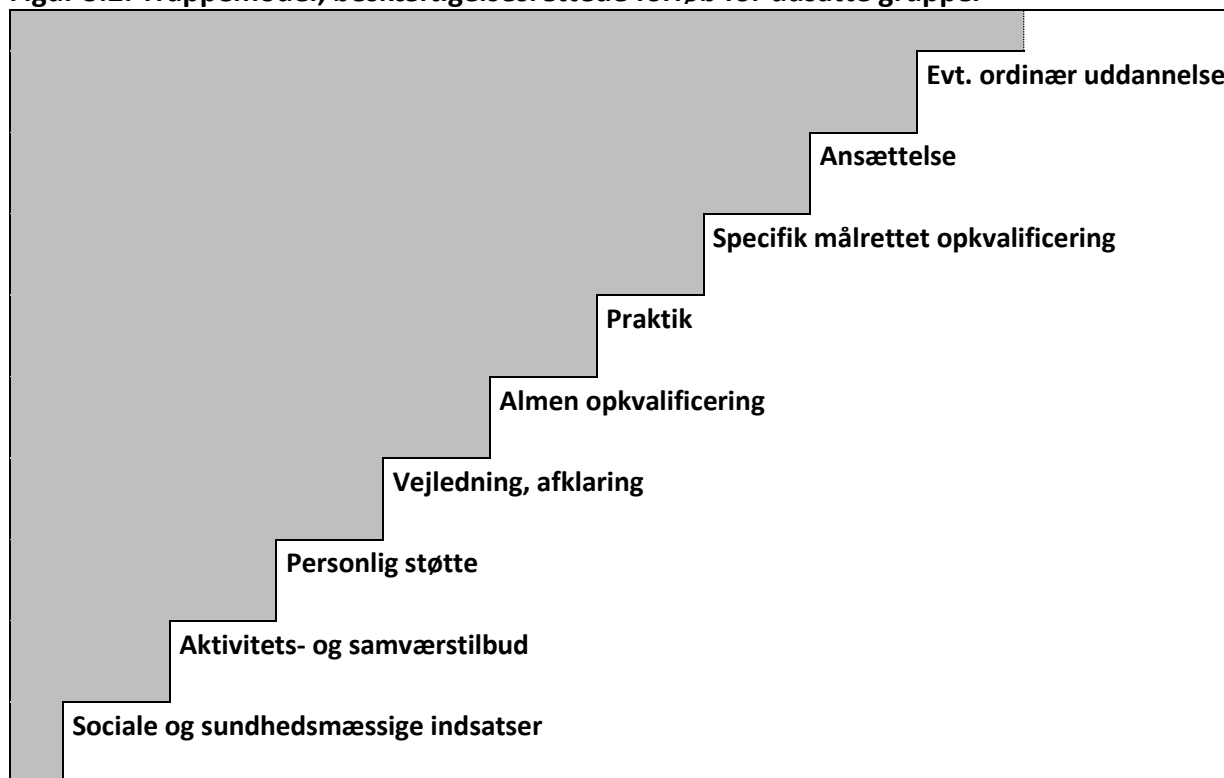
2) Lov om social service – Serviceoven - SEL <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=197036>

3) Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats – Beskæftigelsesloven – LAB-loven. Tilbud for unge, der er fyldt 18 år. <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=184891>

Tilbud efter LAB-loven kan også ydes i forbindelse med revalidering efter kapitel 6 i Lov om aktiv socialpolitik – Aktivloven – LAS <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188312> der også indeholder mulighed for støtte til selvstændig virksomhed, samt efter Integrationsloven – Lov om integration af udlændinge i Danmark <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=193999>

²⁹ Paragrafnøglen er oprindelig udarbejdet til projekt Veje til job for udsatte borgere – Hvordan gør vi og hvad koster det? (2015) og revideret til brug for denne rapport, se: <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

Figur 3.2. Trappemodel, beskæftigelsesrettede forløb for udsatte grupper³⁰

Trappemodellen er en generel beskrivelse af almindelige trin i helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb for udsatte grupper.

STU kan, kombineret med botilbud og tilbud efter anden lovgivning på eller i tilknytning til uddannelsesstedet, rumme de fleste trin på trappen, og dermed danne ramme om helhedsorienterede og koordinerede beskæftigelses- og uddannelsesrettede forløb under og efter ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov.

I det følgende omtales, hvilke former for tilbud og støtte, der kan være relevante for unge med særlige behov på de enkelte trin, med henvisninger til lovgrundlaget og relevant materiale.

Oversigterne og de anvendte betegnelser m.v. i dette afsnit ligger også til grund for omtalen af tilbuds- og støtteformer, branchepakker m.v. senere i rapporten, hvor nogle af beskrivelserne i dette afsnit gentages i mindre omfang og uden henvisninger til lovgrundlaget.³¹

Kommentarer til figur 3.2. Trappemodel

Sociale og sundhedsmæssige indsatser

Målgruppen for STU blandt unge med særlige behov kan ud over fysiske og psykiske funktionsned sættelser have komplekse vanskeligheder også på grund af sociale, sundheds- eller miljøbetingede forhold m.v. som indebærer, at de og deres forældre tidligt tilbydes forskellige former for sociale og sundhedsmæssige indsatser.

³⁰ Modellen er oprindelig udarbejdet til projekt Veje til job for udsatte borgere – Hvordan gør vi og hvad koster det? (2015) og revideret til brug for denne rapport, se: <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

³¹ Se evt. også spørgeskemaets afsnit 5 i **bilag 2**

En stor andel af målgruppen er også tilknyttet specialundervisning og sociale eller sundhedsmæssige tilbud under grundskoleforløbet, der i forskelligt omfang kan videreføres under og efter STU.

Efter SEL kapitel 16-18 kan der bl.a. være tale om rehabiliteringsforløb, genoptræning og vedligeholdelses-træning og behandlingstilbud, der kan kombineres med tilbud efter sundhedsloven m.v.

Aktivitets- og samværstilbud

I forbindelse med grundskoleforløbet er de fleste i målgruppen tilknyttet forskellige former for dagtilbud, nogle også døgntilbud, der har betydning for udvikling af personlige og sociale kompetencer og andre evner og færdigheder, der også indgår som elementer i STU-uddannelsen.

Under STU er mange unge i botilbud efter SEL §§ 107-108 på eller i tilknytning til uddannelsesstedet. De fleste uddannelsessteder i Ligeværd har både dagelever og elever i tilknyttede botilbud. Mange uddannelsessteder har desuden etableret samarbejde om aktivitets- og samværstilbud og fritidstilbud efter anden lovgivning, der også giver eleverne mulighed for tilknytning til frivillige og selvorganiserede aktiviteter i lokalsamfundet.

Fritids-, kost- og motions-, idræts-, undervisnings- og kulturtilbud kan bl.a. etableres efter folkeoplysningsloven samt for unge, der er fyldt 18 år, som aktivitets- og samværstilbud efter SEL § 104.

Personlig støtte

Den enkelte unge kan både før, under og efter STU være tilknyttet forskellige former for personlig støtte. Det kan f.eks. være en fast kontaktperson efter SEL § 76, socialpædagogisk bistand efter SEL § 85, en støtte- og kontaktperson efter SEL § 99, mentorstøtte efter LAB kapitel 9 b eller personlig assistance efter LAB kapitel 14, (se også nedenfor under om støtte på arbejdspladsen).

Desuden kan der være tale om borgerstyret personlig assistance (BPA) efter SEL § 96, særlig behandlingsmæssig støtte efter SEL § 102, og mere omfattende hjælp og støtte i forbindelse med midlertidige eller vedvarende botilbud efter SEL §§ 107-108.

Endelig kan der både for ledige, lønmodtagere og selvstændige være mulighed for personlig bistand efter Lov om kompensation til handicappede i erhverv.³²

Snitfladerne og kombinationsmulighederne mellem de forskelle former for personlig støtte er detaljeret beskrevet bl.a. vejledninger til SEL og udgivelser fra Cabi, STAR m.fl. med eksempler fra konkrete cases.³³

Eleverne er normalt fyldt 18 år inden påbegyndelsen af praktik under STU og dermed samtidig berettiget til tilbud efter LAB-loven, der ikke er omfattet af kommunernes betalingsforpligtelse efter STU-loven.

I forbindelse med praktik kan det f.eks. være relevant at bevilge mentorstøtte til frikøb og uddannelse af medarbejdere i praktikvirksomheden, der varetager funktioner, som ligger ud over, hvad der sædvanligvis kan forventes af virksomheden og er afgørende for udbyttet af praktikopholdet, jf. LAB kapitel 9 b.

³² Lov om kompensation til handicappede i erhverv <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=125905>

³³ Mentorstøtte – snitflader til andre støtteordninger, Cabi, www.cabiweb/lovstof/mentorstoette-snitflader/ Mentorhåndbogen, STAR (2014) <https://star.dk/da/indsatser-og-ordninger/mentorordningen/mentorhaandbogen/> Inspirationskatalog: Eksempler på tilbud til ressourceforløb, MPloy (2013) <http://www.cabiweb.dk/media/707227/inspirationskatalogmploy.pdf>

Der kan også være mulighed for praktik i virksomheder og institutioner, som på grundlag af partnerskabsaftaler efter LAB § 81 a har status som 'virksomhedscentre', der kan få tilskud til faktisk afholdte udgifter til mentorer og særligt tilrettelagte vejlednings- og opkvalificeringsforløb samt evt. til administration efter LAB kapitel 9 b og 10.

Særligt i forbindelse med 'udslusningen' og den første tid efter STU kan det være hensigtsmæssigt, at den unge bevarer tilknytning til uddannelsesstedet, der kan bevilges som socialpædagogisk bistand efter SEL § 85, evt. som mentorstøtte efter LAB kap. 9b.

Der kan også være tale om fortsat tilknytning til uddannelsesstedet med støtte- og kontaktpersoner i aktivitets- og samværstilbud eller botilbud efter SEL § 99, § 104 og §§ 107-108.

Mentorstøtte efter LAB kapitel 9 b er normalt tidsbegrænset, mens socialpædagogisk bistand og anden støtte efter SEL kan bevilges fast.

Unge, der umiddelbart ikke har realistisk mulighed for beskæftigelse i en almindelig eller socialøkonomisk virksomhed, kan også bevare tilknytning til uddannelsesstedet efter STU i forbindelse med ressourceforløb efter LAB kapitel 12 a, revalidering efter LAS kapitel 6,³⁴ særligt tilrettelagte beskæftigelsesforløb eller beskyttet beskæftigelse efter SEL § 103, stk. 1-2.

Efter LAB kapitel 14 kan, afhængig af den unges målgruppe, men uafhængig af indtægtsforhold, både i forbindelse særligt tilrettelagte forløb og ansættelse på ordinære eller særlige vilkår, "*... gives støtte til særlige udgifter, der er en nødvendig følge af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne ...*" eller "*... kompenserer for personens ... begrænsninger i arbejdssevnen ...*", herunder til undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, samt til personlig assistance på arbejdspladsen, f.eks. en medarbejder, der tidligere har fungeret som mentor for den unge.

Vejledning, afklaring

Unge kan modtage uddannelses- og beskæftigelsesrettet vejledning fra Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) både før, under og efter STU samt af uddannelsesstedet under STU, herunder i forbindelse med tilrettelæggelse og løbende revision af den unges uddannelsesplan for STU.

STU kan indledes med et afklaringsforløb på indtil 12 uger, der også er orienteret mod fremtidige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder.

Desuden kan der være tale om vejlednings- og afklaringsforløb i forbindelse med særligt tilrettelagte beskæftigelsesforløb og aktivitets- og samværstilbud efter SEL §§ 103-104, vejledning og opkvalificering efter LAB kapitel 10, ressourceforløb efter LAB kapitel 12 a, jobafklaringsforløb efter LAB kapitel 12 b, og revalidering efter LAS kapitel 6 m.v.³⁵ Aktiviteter, der indgår direkte i og ikke er et supplement til et samtidigt STU-forløb, skal betales af kommunen efter STU-lovens særlige finansieringsregler.

Almen opkvalificering

Som det fremgår, kan STU suppleres med uddannelsesaktiviteter efter anden uddannelseslovgivning både hos uddannelsesstedet og hos andre under STU samt i forlængelse af STU.

³⁴ LAS – Aktivloven - Lov om aktiv socialpolitik <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188312>

³⁵ LAS – Aktivloven - Lov om aktiv socialpolitik <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188312>

Almene undervisningsaktiviteter kan f.eks. være ordblindeundervisning i 'arbejdsmarkedsdansk', dvs. læsning, skrivning og kommunikation i forhold til instruktioner og samarbejde på arbejdspladser inden for forskellige brancher, samt IT, førstehjælp, hygiejne- og truckcertifikat m.v.

Undervisning i samfundsfag og arbejdsmarkedsforhold kan indgå både i den almene og i den mere specifik målrettede del af STU.

Praktik

Forberedelse og træning i beskæftigelsesmæssige aktiviteter kan indgå fra et tidligt tidspunkt i STU ved at eleverne deltager i praktiske opgaver og forskellige former for kombinerede praktik- og undervisningsforløb i værksteder m.v. på uddannelsesstedet, samt i virksomhedsbesøg og specifik målrettet forberedelse og træning til praktik i andre virksomheder.

Mange uddannelsessteder anvender også ekstern praktik i andre institutioner og virksomheder, dels som 'snuse-praktik', der giver eleverne mulighed for at afprøve forskellige brancher, dels som længerevarende praktikforløb under 3. år af STU for elever, der er afklaret og har deltaget i vejledning, undervisning, forberedelse og træning til beskæftigelse eller videre uddannelse inden for bestemte område.

Ekstern praktik under STU etableres i henhold til STU-loven, hvor uddannelsesstederne i praksis varetager tilsvarende opgaver som jobcentrene i forhold til de unge og virksomhederne, herunder vedrørende forsikring og befordring m.v. der også indgår i kommunernes betaling efter STU-loven.

Det kan af flere grunde være hensigtsmæssigt, at ekstern praktik under STU samtidig har status som virksomhedspraktik efter LAB kapitel 11 med mulighed for mentorstøtte, særligt tilrettelagte uddannelsesforløb og hjælpemidler m.v. i virksomheden efter kapitel 9 b, 10 og 14, herunder § 81 a om partnerskabsaftaler.

Kombinationen kan være relevant både i forhold til virksomheder, der ønsker at anvende praktik under STU som led i et rekrutteringsforløb med henblik på senere ansættelse, virksomheder, som gerne fast stiller praktikpladser til rådighed, og nye virksomheder, der opsøges for at få et bredere udbud af praktik- og jobmuligheder for målgruppen.

I forbindelse med virksomhedsforløb for unge med særlige behov vil mentorstøtte efter LAB kapitel 9 b kunne bevilges på baggrund af, at virksomheden varetager opgaver, der ligger ud over, hvad der sædvanligvis kan forventes af arbejdsgiveren, og som er afgørende for praktikforløbet.

Der kan eksempelvis være tale om, at ledelsen og medarbejdere på arbejdspladsen har et stort tidsforbrug til drøftelser, planlægning, koordination, introduktion og instruktion på arbejdspladsen og samarbejde med uddannelsesstedet og kommunen om opfølgning og evaluering, varetagelse af særlige personlige, sociale og faglige behov samt til deltagelse i uddannelse m.v. for at få og kunne formidle den nødvendige viden om målgruppens særlige forudsætninger, udfordringer, støttebehov og -muligheder.

Som omtalt ovenfor kan der også være mulighed for praktik i virksomheder og institutioner, som på grundlag af partnerskabsaftaler efter LAB § 81 a har status som 'virksomhedscentre', der kan få tilskud til faktisk afholdte udgifter til mentorer, særligt tilrettelagte vejlednings- og opkvalificeringsforløb og evt. administration efter LAB kapitel 9 b og 10.

Da uddannelsesstedet samtidig varetager sædvanlige opgaver efter STU-loven, vil kombinationen kun indebære støtte til tilbud i virksomheden efter LAB, som den unge og virksomheden i øvrigt er berettiget til, og som ikke er omfattet af STU-lovens bestemmelser om ungdomsuddannelsens indhold og finansiering.

Efter STU kan det også være hensigtsmæssigt, at et påtænkt fremtidigt ansættelsesforhold indledes med korterevarende virksomhedspraktik kombineret med mentorstøtte og evt. særligt tilrettelagt eller ordinær uddannelse efter kapitel 9 b, 10 og 11 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. Både for den enkelte unge, kommunen og virksomheden kan det i overgangen fra STU til beskæftigelse være relevant med en kortere periode, hvor der er mulighed for nærmere vurdering eller revurdering af den unges behov for støtte, hjælpemidler og videre uddannelsesaktiviteter m.v. inden der tages endelig beslutning om ansættelsesvilkårene og tilbud efter social- og beskæftigelseslovgivningen m.v.

Specifik målrettet opkvalificering

Specifikt målrettet og tilpasset erhvervsrettet undervisning kan gennemføres efter STU-loven både på eller i tilknytning til uddannelsesstedet i samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner, herunder uddannelsessteder, virksomheder m.fl.

Desuden kan STU suppleres med erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter efter anden uddannelseslovgivning både på uddannelsesstedet og hos andre under STU samt i forlængelse af STU.

Elevernes opnåede faglige kompetencer dokumenteres dels ved det kompetencepapir, der udarbejdes for den enkelte elev ved afslutningen af STU, dels ved certifikater og beviser m.v. der er bilag til kompetencepapiret.

Mange uddannelsessteder har fagligt uddannede medarbejdere, der også er godkendt til at have elever og lærlinge i ordinære erhvervsuddannelsesforløb.

Efter STU kan medarbejdere fra uddannelsesstederne 'følge med' elever videre f.eks. som vejledere, undervisere og mentorer i særligt tilrettelagte projekter og uddannelses- eller beskæftigelsesforløb med forskellige kombinationer af vejledning, afklaring, virksomhedspraktik og uddannelse efter SEL § 103, stk. 2, LAB kapitel 10-14, LAS kapitel 6 m.v.

Ansættelse

Ansættelse af unge med funktionsnedsættelser sker enklest på ordinære vilkår eller i fleksjob efter LAB kapitel 13, typisk med et lavt og evt. stigende ugentligt timetal, hvor løn- og ansættelsesvilkårene er overenskomstmæssige eller svarer til sædvanlige vilkår for tilsvarende beskæftigelse.

Afhængig af den unges målgruppe efter sociallovgivningen kan desuden ske ansættelse i beskyttet beskæftigelse efter SEL § 103, eller i 'skånejob' med løntilskud for førtidspensionister efter LAB kapitel 12, også på tilsvarende løn- og ansættelsesmæssige vilkår, men hvor der gælder særlige regler om forholdstal, merbeskæftigelse og konkurrenceforvridning m.v. efter social- og beskæftigelseslovgivningen.³⁶

Ansættelsesformen har betydning for den unges ret til forsørgelsesydelse og indtægtsbestemt støtte, men ikke i forhold til øvrige tilbud efter social-, sundheds-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen.

³⁶ I forhold til 'skånejob' for førtidspensionister har forsøgsordninger, der er forlænget flere gange, givet mulighed for dispensation fra 'rimelighedskravet', også for private arbejdsgivere, jf. bekendtgørelse om forsøg på beskæftigelsesområdet <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=200289> I forhold til beskyttet beskæftigelse skal kommunalbestyrelsen fastsætte en såkaldt dusør som minimum for aflønningen. Beskyttet beskæftigelse kan etableres både hos offentlige og private arbejdsgivere, og private arbejdsgivere kan vælge at tilbyde bedre løn- og ansættelsesvilkår end fastsat af kommunalbestyrelsen.

Evt. ordinær uddannelse

Som omtalt kan elementer af ordinær undervisning efter anden lovgivning i vidt omfang indgå under og videreføres efter STU.

Desuden kan evt. tilbydes ordinær uddannelse efter LAB § 32, stk. 1, nr. 1, SEL § 100, LAS kapitel 6, Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. kapitel 4, samt anden lovgivning om uddannelser, der udbydes generelt.³⁷³⁸

Særligt om ressourceforløb

LAB beskriver p.t. i alt 14 forskellige målgrupper med tilknyttede forskellige betingelser for forskellige tilbud, hvoraf flere kan være relevante i forhold til unge i målgruppen for STU, der er fyldt 18 år og ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Unge i målgruppen for STU, der er fyldt 18 år, vil typisk være berettiget til kontanthjælp som *'uddannelsesparate'*, evt. *'ikke åbenlyst uddannelsesparate'*, eller *'aktivitetsparate'*, jf. LAB § 2, stk. 1, nr. 12, evt. nr. 3, og samtidig omfattet af nr. 7 som *"... personer med varige begrænsninger i arbejdsevnen, der ikke modtager førtidspension ... og som ikke er i stand til at fastholde eller opnå beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet ..."*, og dermed også aktuelt eller potentielt omfattet af nr. 4 om revalidering, nr. 5 om sygedagpengemodtagere, nr. 6 om førtidspensionister, nr. 11 om ressourceforløb eller nr. 14 om sygedagpengemodtagere i jobafklaringsforløb.

Under STU vil den unge typisk ikke være berettiget til sygedagpenge, jobafklarings- eller revalideringsforløb. Det er dog muligt, hvis den unge i øvrigt kan gennemføre uddannelsen i overensstemmelse med STU-lovens bestemmelser om indhold og timetal fraregnet evt. afbrydelser på grund af sygdom og der ikke er tale om *'dobbelt-finansiering'*.³⁹

I LAB kapitel 12 a, om ressourceforløb er STU ikke direkte omtalt som indsats eller tilbud, der kan opfylde betingelserne for visitation til ressourceforløb eller indgå i ressourceforløb.

Som omtalt ovenfor kan STU efter STU-loven dog sidestilles med tilbud om vejledning og opkvalificering efter LAB § 32, stk. 1, nr. 2, og dermed også have status som et tilbud, der kan medvirke til at opfylde betingelserne for visitation til ressourceforløb efter LAB § 68 a.

Forud for visitation til ressourceforløb tilknyttes den unge en koordinerende sagsbehandler, der kan arbejde tæt sammen med uddannelsesstedet og UU under STU-forløbet om vurderinger, beskrivelser og indstillinger m.v. som både kan indgå i den unges uddannelsesplan og kompetencepapir og samtidig anvendes af den koordinerende sagsbehandler i forbindelse med udarbejdelse af rehabiliteringsplanens forberedende del, forelæggelse for rehabiliteringsteamet, afgørelser om visitation og om rehabiliteringsplanens indsatsdel.

Koordination af STU med ressourceforløb kan bl.a. indebære, at den unge, forældre og alle relevante samarbejdsparter, herunder en potentiel arbejdsgiver, i god tid før afslutningen af STU kender elevens plan efter STU samt hvilke former for tilbud og støtte efter anden lovgivning, der kan bevilges f.eks. i forbindelse med ansættelse på ordinære eller særlige vilkår i umiddelbar forlængelse af STU.

³⁷ LAS – Aktivloven – Lov om aktiv socialpolitik <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188312>

Lov om kompensation til handicappede i erhverv <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=125905>

³⁸ Som omtalt i **kapitel 1** er undersøgelsen gennemført i foråret 2018 inden der har foreligget nærmere om udfaldet af behandlingen af lov- og beslutningsforslag om FGU og opfølgning af evalueringen af STU fra 2017.

³⁹ Jf. bl.a. STU-loven § 8

Uddannelsesstedets deltagelse i udarbejdelse af vurderinger, beskrivelser og indstillinger m.v. der ligger ud over de opgaver, som uddannelsesstedet skal varetage efter STU-loven, vil kunne betales særskilt efter LAB-loven. Som omtalt i **afsnit 3.1.** kan opgaver efter STU-loven, der som udgangspunkt varetages af UU, også udføres af uddannelsesstedet og dermed betales særskilt efter STU-loven.⁴⁰

⁴⁰ Bortset fra kompetence til at træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager, jf. § 3 a, i STU-loven

4. Undersøgelsen blandt uddannelsessteder i Ligeværd foråret 2018

Hovedformålet med undersøgelsen, der er gennemført for Ligeværd i foråret 2018, har været at få et praksisbaseret billede af beskæftigelsesrettede elementer, der kan indgå i STU, anvendelsen af supplerende tilbud efter anden lovgivning samt af samarbejdet mellem kommuner, uddannelsesstederne og andre relevante parter om planer for eleverne under og efter STU.

Undersøgelsen tilsigter ikke at være repræsentativ, men at give et nuanceret grundlag for erfaringsudveksling og videreudvikling af samarbejdet om overgangene fra STU til beskæftigelse i forhold til målgruppen blandt unge med særlige behov.

Analysen er gennemført uden ekstern støtte og har kun været mulig på grund af et stort engagement fra Ligeværds sekretariat, Ligeværds Socialrådgivernetværk og de deltagende uddannelsessteder. Inden for de givne rammer har det ikke været muligt at inddrage kommunerne, virksomhederne og andre samarbejdsparter direkte i foranalysen.

Analysen og rapporten består af følgende hovedelementer:

- Indledende orientering om baggrunden og formålet for Ligeværds Socialrådgivernetværk februar 2018 (Bilag 1)
- Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsessteder i Ligeværds Socialrådgivernetværk marts 2018 (Kapitel 5-9 og Bilag 2-3)
- Dagsseminar for Ligeværds Socialrådgivernetværk april 2018 og opfølgende interviews (Kapitel 5-9)
- Desk research om relevant lovgivning og materiale (Kapitel 3 og 10)

Analysen er baseret på frivillig og ulønnet deltagelse af uddannelsessteder i Ligeværds Socialrådgivernetværk, hvoraf 8 uddannelsessteder med tilsammen 41 samarbejdskommuner og 62 elever, der afsluttede STU i 2017, har besvaret spørgeskemaundersøgelsen. 11 uddannelsessteder deltog i seminaret og 6 uddannelsessteder har medvirket i opfølgende semistrukturerede interviews.

Fordelingen af de deltagende uddannelsessteders i forhold til størrelse og elevsammensætning svarer godt til fordelingen blandt private STU-udbydere på landsplan i evalueringen af STU fra september 2017 for undervisningsministeriet.⁴¹

Afgrænsningen til uddannelsessteder i Ligeværds Socialrådgivernetværk er sket, fordi deltagerne har både tvær- og dybdegående kendskab til den relevante lovgivning, samarbejdet med kommunerne og virksomhederne samt til forløbene for de enkelte elever under og efter STU, der har været væsentlige forudsætninger for at deltage i undersøgelsen.

Deltagernes bidrag er redigerede og anonymiserede af hensyn til deres tavshedspligt.

Besvarelsen af spørgeskemaundersøgelsen er baseret på uddannelsesstedernes viden om indholdet af elevernes uddannelsesplaner for 3. år af STU, deres kompetencepapirer ved afslutningen af STU samt evt. andre planer for elevernes fremtid efter STU, som uddannelsesstederne har kendskab til. Deltagelsen har krævet indsigt i et omfattende materiale om den enkelte elev, i mange tilfælde også 'oversættelse' af indholdet til præcis identifikation af lovgivnings- og finansieringsgrundlaget for tilbud og støtte til eleven under og efter STU, der ofte ikke fremgår specifikt af uddannelsesplaner og kompetencepapirer m.v.

⁴¹ Jf. kapitel 5 og Evaluering (2017) s. 25 ff. og s. 32 ff.

Tidsforbruget til deltagelsen i undersøgelsen har derfor ikke kun været ligefremt proportionalt med antallet af elever på det enkelte uddannelsessted, men også afhængig af kvaliteten af det materiale, uddannelsesstedet har modtaget fra elevernes hjemkommuner.

Som følge heraf har det inden for de givne rammer kun været realistisk muligt for uddannelsessteder med et mindre antal elever at deltage i undersøgelsen, mens et enkelt større uddannelsessted har bidraget med et stort tidsforbrug både i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, seminaret og interviews.

For at begrænse tidsforbruget omfatter spørgeskemaundersøgelsen kun oplysninger om elever, der afsluttede STU i 2017. På seminaret og i opfølgende interviews er spurgt til, i hvilket omfang besvarelsene er dækkende i forhold til tidligere og senere årgange, hvor det er tilkendegivet, at der er tale om generelle tendenser.

Foranalysen er udviklet og gennemført med konsulentbistand fra Marianne Saxtoft, socialrådgiver og indehaver af Samskabelse, og Uffe Bech, jurist med speciale i social-, uddannelses- og beskæftigelseslovgivning.

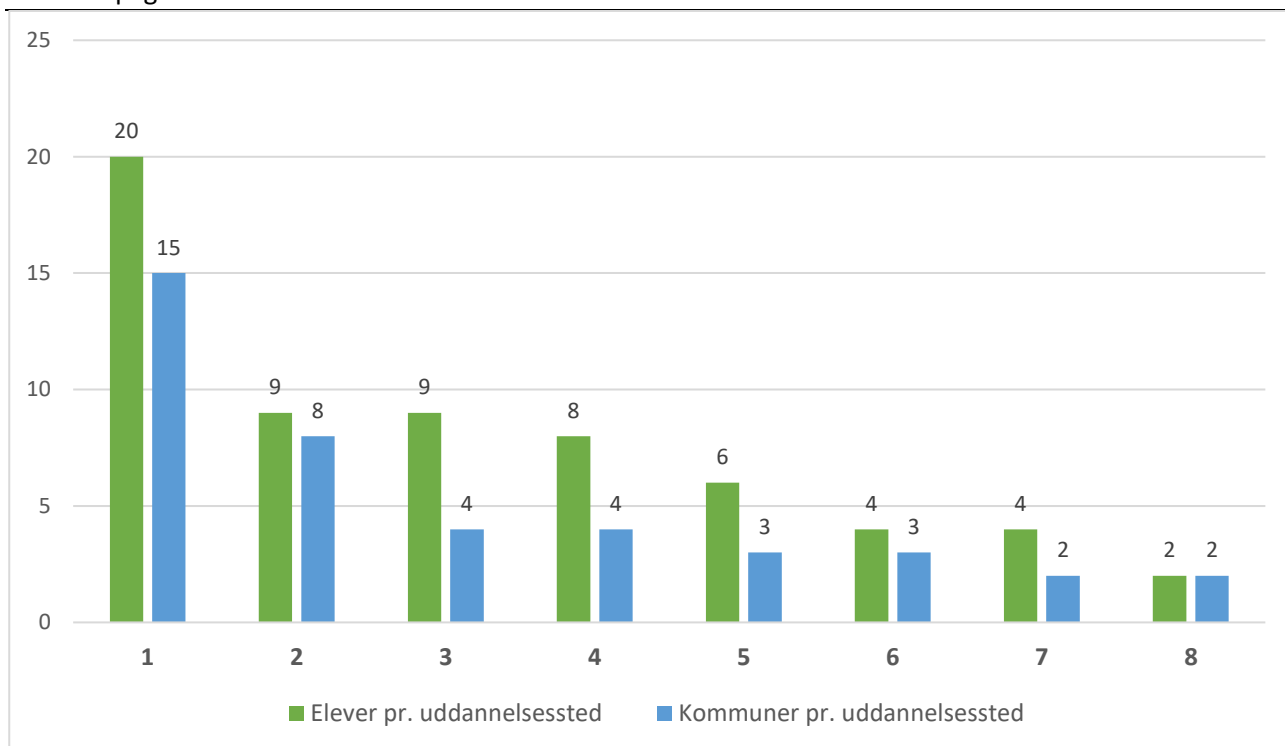
Rapporten er udelukkende udtryk for forfatterens opfattelser. Dette gælder også gengivelsen af uddannelsesstedernes bidrag.

5. Uddannelsesstederne og elevsammensætningen

Resultater fra undersøgelsen

Figur 5.1. Antal elever og samarbejdskommuner på uddannelsesstederne

I alt 8 uddannelsessteder, 41 samarbejdskommuner og 62 elever, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte kommune kan indgå under flere uddannelsessteder. Uddannelsesstederne er anonymiserede af hensyn til tavshedspligten.⁴²

Kommentarer til resultaterne

Bortset fra et enkelt uddannelsessted har de fleste deltagere i undersøgelsen et forholdsvis lille antal elever, der afsluttede STU i 2017. Fordelingen svarer dog godt til billedet på landsplan i evalueringen af STU fra 2017 for private uddannelsessteder, mens de kommunale uddannelsessteder generelt er større.⁴³

Alle uddannelsessteder i undersøgelsen er beliggende udenfor større bysamfund, samarbejder med flere kommuner, også i stor afstand fra beliggenhedskommunen, og har både dagelever og elever i botilbud på eller i tilknytning til uddannelsesstedet. I alt mere end halvdelen af de 62 omfattede elever er samtidig i botilbud.⁴⁴ Tilsammen indebærer det forholdsvis komplekse samarbejdsrelationer mellem det enkelte uddannelsessted, Ungdommens Uddannelsesvejledning og andre forvaltninger i hjemkommunerne, der har handle- og betalingspligt i forhold til eleverne.

10 af de omfattede 41 kommuner samarbejder med flere af uddannelsesstederne, dvs. at i alt 31 kommuner indgår undersøgelsen. Uddannelsesstedernes beliggenhedskommuner er kun medregnet, hvis de samtidig har visiteret elever til uddannelsesstedet, hvilket ikke er tilfældet for alle. Uddannelsesstederne og samarbejdskommunerne er fordelt på alle regioner.

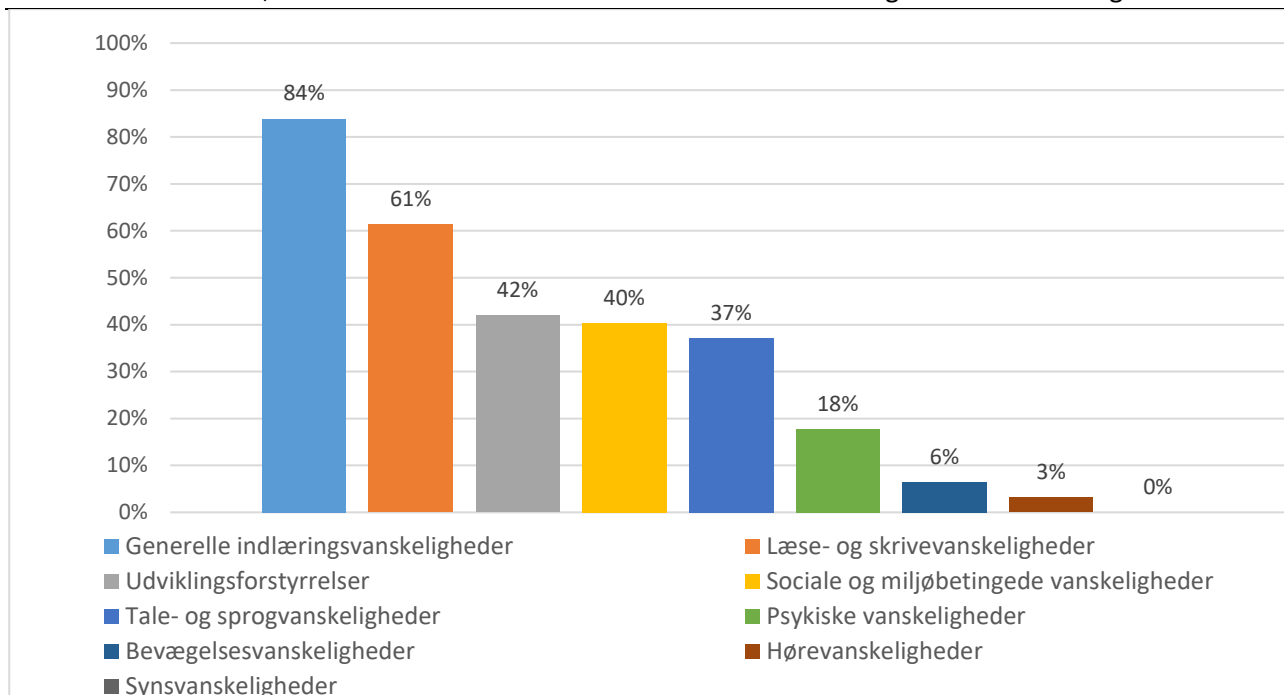
⁴² Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 2.1. jf. bilag 2-3

⁴³ Evaluering (2017) s. 32 ff.

⁴⁴ Jf. nedenfor i **kapitel 7**

Figur 5.2. Henvisningsårsager

Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere årsager.⁴⁵

Kommentarer til resultaterne

De unges forsørgelses- og tilbudshistorik forud for STU belyses ikke nærmere i evalueringen af STU fra 2017 eller i undersøgelsen for Ligeværd, der begge tager udgangspunkt i en karakteristik af målgruppen ud fra oplysninger om grundlaget for visitationen til STU efter grundskolen.⁴⁶

I undersøgelsen for Ligeværd anvendes en tilsvarende karakteristik af målgruppen efter henvisningsårsager som i evalueringen af STU fra 2017, dog mere detaljeret beskrevet i spørgeskemaet på grundlag af socialstyrelsens målgruppeklassifikation.⁴⁷ Bl.a. indgår læse-, skrive- og sprogvanskeligheder som henvisningsårsager i undersøgelsen for Ligeværd, men ikke i evalueringen. Som vigtig forskel kan den enkelte elev i undersøgelsen for Ligeværd indgå under flere henvisningsårsager, mens evalueringen viser den procentvise fordeling mellem primære henvisningsårsager i alt.

Evalueringen af STU fra 2017 belyser også den kommunale praksis for orientering og vejledning, målgruppevurdering og visitationsproces, herunder valg af kommunale henholdsvis private uddannelsessteder.⁴⁸ Disse emner omtales ikke i denne rapport, men indgår i Ligeværds interessevaretagelse i øvrigt.⁴⁹

Besvarelsen af spørgeskemaundersøgelsen for Ligeværd bygger på uddannelsesstedernes viden om henvisningsårsagerne fra oplysninger modtaget fra hjemkommunerne om elever, der afsluttede STU på uddannelsesstedet i 2017.

⁴⁵ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 2.2. jf. bilag 2-3

⁴⁶ Forsørgelses- og tilbudshistorik for elever på uddannelsessteder i Ligeværd er undersøgt og beskrevet i projekt Veje til job for udsatte borgere (2015) <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

⁴⁷ Evaluering (2017) s. 27 ff. og Socialstyrelsen, Tilbudsportalen - målgruppeklassifikation www.socialebegreber.dk

⁴⁸ Evaluering (2017) s. 66 ff. og s. 72 ff.

⁴⁹ Se evt. <https://www.ligevaerd.dk/uddannelse/skoler-og-uddannelsessteder-i-ligevaerd/uddannelsessteder/>

Bortset fra de forskellige opgørelsesmåder svarer den relative fordeling mellem henvisningsårsagerne i undersøgelsen for Ligeværd i vidt omfang til fordelingen i evalueringen af STU fra 2017, med enkelte afvigelser, der muligvis ikke ville fremtræde ved inddragelse af flere uddannelsessteder i Ligeværd.

Det store flertal af eleverne har generelle indlæringsvanskeligheder, læse- og skrivevanskeligheder eller tale- og sprogvanskeligheder, mange også flere samtidige henvisningsårsager.

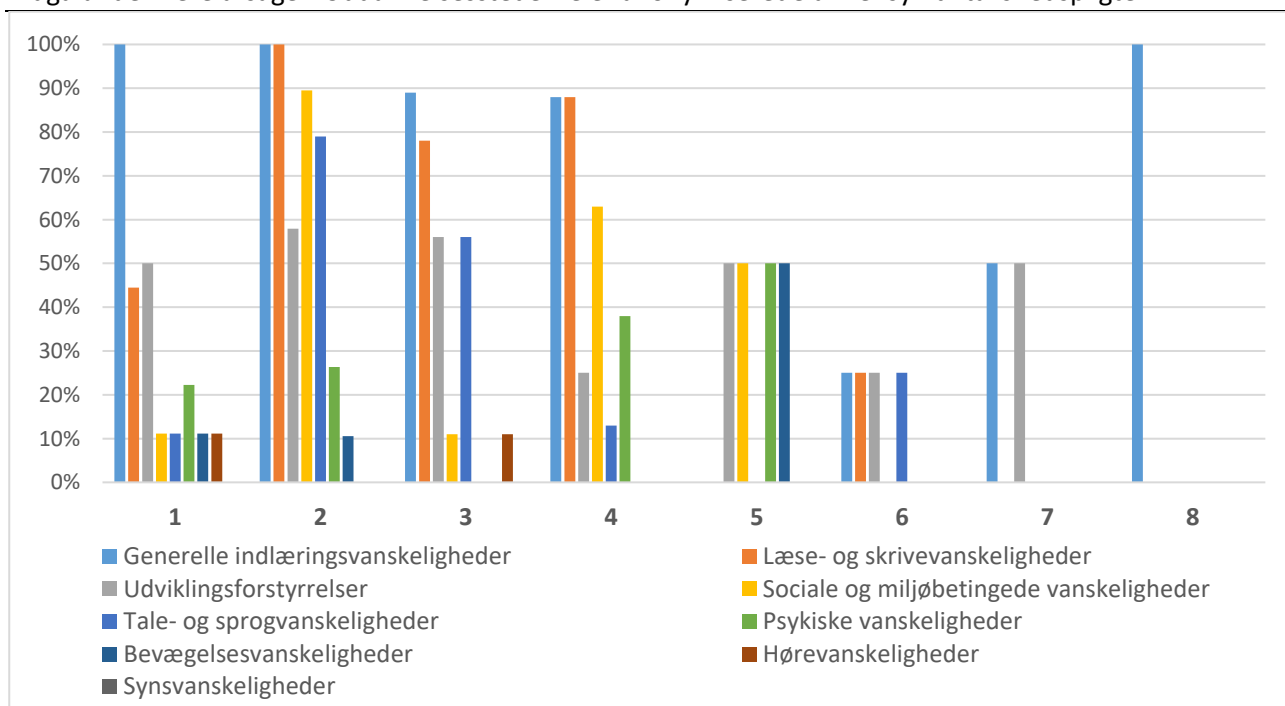
Dette afspejles bl.a. i, at uddannelsesstederne lægger vægt på løbende vekselvirkning mellem undervisning og praktik, og at flere anvender ordblindeundervisning og andre former for specialundervisning, herunder i samarbejde med andre uddannelsesaktører.⁵⁰

Det er uddannelsesstedernes opfattelse, at andelen af elever med sociale, miljøbetingede eller psykiske vanskeligheder er steget gennem de seneste år, og medfører større behov for, at elevernes støttes i deres personlige udvikling og evne til at indgå selvstændigt og aktivt i sociale sammenhænge, herunder i en almindelig arbejdspladskultur.

Resultaterne er uddybet gennem et seminar og opfølgende interviews med uddannelsesstederne, jf. nedenfor.

Figur 5.3. Elevsammensætningen på uddannelsesstederne

Procent af elever i alt på det enkelte uddannelsessted, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere årsager. Uddannelsesstederne er anonymiserede af hensyn til tavshedspligten.⁵¹

Kommentarer til resultaterne

Figur 5.3. viser sammensætningen af elever efter henvisningsårsager på det enkelte uddannelsessted for elever, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan ligesom i figur 5.2. indgå under flere henvisningsårsager.

⁵⁰ Jf. nedenfor i kapitel 6-7

⁵¹ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 2.2. jf. bilag 2-3

Opgørelsen viser, at generelle indlæringsvanskeligheder og læse- og skrivevanskeligheder er de væsentligste henvisningsårsager for eleverne på de fleste uddannelsessteder, mens udviklingsforstyrrelser, sociale, miljøbetingede og psykiske vanskeligheder også indgår i forholdsvis stort omfang på flere uddannelsessteder sammenlignet med billedet i evalueringen af STU fra 2017.

I evaluering af STU fra 2017 anvendes en overordnet karakteristik af i STU-udbydere i forhold til, om de henvender sig til flere forskellige eller til meget specifikke delmålgrupper blandt STU-elever, og ses tendenser til, at offentlige udbydere i højere grad end private er målrettet elever med flere forskellige henvisningsårsager.⁵²

Uddannelsesstederne i undersøgelsen for Ligeværd har generelt en meget kompleks og varieret sammensætning af elever med flere samtidige henvisningsårsager. To uddannelsessteder oplyser kun en eller to henvisningsårsager, der kan være angivet uden beskrivelse af evt. andre funktionsnedsættelser ved visitationen, og dermed ikke nødvendigvis er udtryk for en specialisering, jf. også bidragene fra uddannelsesstederne nedenfor.

Bidrag fra seminaret – Uddannelsesstederne og elevsammensætningen

Kommunernes tilgang til og brug af STU og uddannelsesstederne er meget forskellig. Der er store forskelle i rammevilkårene for de unge og de forsørgelsesydelse og supplerende tilbud, de modtager.

Elevsammensætningen på uddannelsesstederne er inden for de seneste år blevet mere 'broget', men stort set alle, med få undtagelser, er i målgruppe for beskæftigelsesrettede aktiviteter under og efter STU.

Uanset om de unge er dagelever eller i botilbud, mangler de fleste personlige netværk og relationer til venner og familie, og kun få er tilknyttet faste kontaktpersoner, socialpædagogisk bistand, koordinerende sagsbehandlere eller lignende hos hjemkommunen. Mange unge har svage eller ikke brugbare personlige netværk og kan ikke selv etablere eller fastholde personlige netværk. Nogle unge kan heller ikke umiddelbart selv leve op til forventningerne, så der er brug for at udvikle særlige tilbud for social integration f.eks. i 'netværks-familier'.

De beskrivelser og planer for eleverne, uddannelsesstederne modtager i forbindelse med visitationen, er ofte meget mangelfulde, også i en grad, så de kan være misvisende i forhold til, hvad der afdækkes senere. I nogle tilfælde modtages kun selve bevillingen til STU. Ofte starter den unge som 'et blankt stykke papir', uden nævneværdige beskrivelser.

Manglende tværgående dokumentation, kommunikation og koordinering er et dilemma. Den unge skal beskrives hele vejen rundt og helhedsorienteret, personligt, socialt, beskæftigelsesrettet og i forhold til støttebehov. Og der skal være helhedsorienterede 'øvebaner' under hele STU i forhold til alle områder af den unges liv.

Flere uddannelsessteder oplever udfordringer med at få indhentet supplerede psykologiske, social- og lægefaglige udredninger og mere fyldestgørende uddannelsesplaner fra elevernes hjemstedskommuner. Megen tid på første år af STU går med udredning og afklaring af eleverne, uanset om der er aftalt egentlige afklaringsforløb efter STU-loven.

⁵² Evaluering (2017) s. 32 ff.

Bidrag fra undersøgelsen og interviews – Uddannelsesstederne og elevsammensætningen

- Hvis uddannelsesstedet skal pege på et afgørende udviklingspunkt, er det bedre beskrivelse af eleverne, når de starter på STU.
- Uddannelsesstedet oplever især manglende beskrivelse af elever, som er under 18 når de starter på STU og hvor beskrivelserne vedr. familiesag m.v. kræver samtykke fra forældre til videregivelse af oplysninger.
- Når uddannelsesstedet beder om oplysningerne kommer de som regel. Men ofte er de udredende undersøgelser fra PPR m.m. mangelfulde og mindre relevante i forhold til et beskæftigelsesrettet forløb.
- Det kan være svært at få nye udredninger bevilliget – ofte sker dette først, når der forberedes en sag for rehabiliteringsteamet i forbindelse med ressourceforløb eller førtidspension. Uddannelsesstedet har stort udbytte af udredningerne, når det er uklart, hvilke problemstillinger, der står i vejen for udvikling af den unges funktionsevne og kompetencer. Og bruger den viden i tilrettelæggelsen af indsatserne for den unge.
- Beskrivelserne mangler ofte et helhedsorienteret perspektiv, hvor der er fokus på sammenhængen mellem den unges funktionsnedsættelse både i relation til uddannelse, arbejde, hverdags- og fritidsliv.
- Vi oplever ikke, at der mangler beskrivelser af de unge, når de starter hos os. Hvis de mangler, påtaler vi det, og så får vi dem. Hvis der mangler eksempelvis neuropsykologisk undersøgelse, så får vi det. Vi oplever ikke, at man siger nej.
- Der kan jo være vigtige ting at vide i forhold til vores indsats. De fleste bor her hos os og der opdager vi, hvis der er noget, der skal udredes yderligere. Hvad er det for vanskeligheder den unge står med? Er det noget vi skal imødekomme og støtte op omkring? Det er der stor vilje til at imødekomme.
- Vi tager snakken ved indskrivningssamtalen eller på statusmøder hver 3. måned. Og så giver den unge og forældrene samtykke til, at det må man gerne gå videre med i samarbejdet.
- Vi har eleverne i tre år og kan gøre det helhedsorienteret. Der er forskel på, hvor helhedsorienteret vi kan være i forhold til vores dagelever. Men sker der ting, som står i vejen, så går vi selvfølgelig ind i det. Og inddrager den unges netværk omkring det.
- Nogle af de elever vi får nu, har så massive problemstillinger, at vi er nødt til at arbejde intensivt med de socialfaglige og pædagogiske indsatser for overhovedet at kunne se et arbejdsmarkedsperspektiv. Men det er ikke hovedparten af vores elever. Når det er tilfældet, indgår eleven i samspil mellem de praktiske aktiviteter, bodelen og fritidsdelen. Og alle arbejder i en arbejdsplads- og erhvervsrettet struktur.
- Vi er en lille skole med en broget sammensætning af borgere. Vi har borgere i vejledning og opkvalificering efter LAB § 32, borgere i ressourceforløb efter LAB kapitel 12 a, borgere i særligt tilrettelagte beskæftigelsesforløb eller beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud efter SEL § 103 og § 104 samt STU-elever. Og har elever både dagtilbud og botilbud.
- Vi er en praktisk uddannelse, hvor læringen foregår i landbruget, gartneriet, tømrerværkstedet og i køkkenet m.v. Hvor det teoretiske indgår som en del af det praktiske. Vi har kun få dage med teoretisk undervisning på hold.
- Uddannelsesstedet oplever ofte, at beskrivelser af elevernes baggrund for henvisning til STU mangler i forhold til tidligere skoleforløb, lægelige beskrivelser, PPR m.m.
- Uddannelsesstedet afholder altid evaluering efter 12 uger på STU, hvor der også drøftes behov for yderligere udredninger eller tiltag ud over STU f.eks. i forhold til botilbud. Det er som regel UU, der tager kontakt til relevante sagsbehandlere i elevens hjemkommune på baggrund af uddannelsesstedets beskrivelse af baggrunden og begrundelsen for tilbud til den unge. Opstår der senere behov hos den unge, tager man en snak om, hvem der skal have opgaven, som i nogle tilfælde kræver yderligere bevilling fra sagsbehandlere i jobcenteret eller den kommunale ungeenhed.

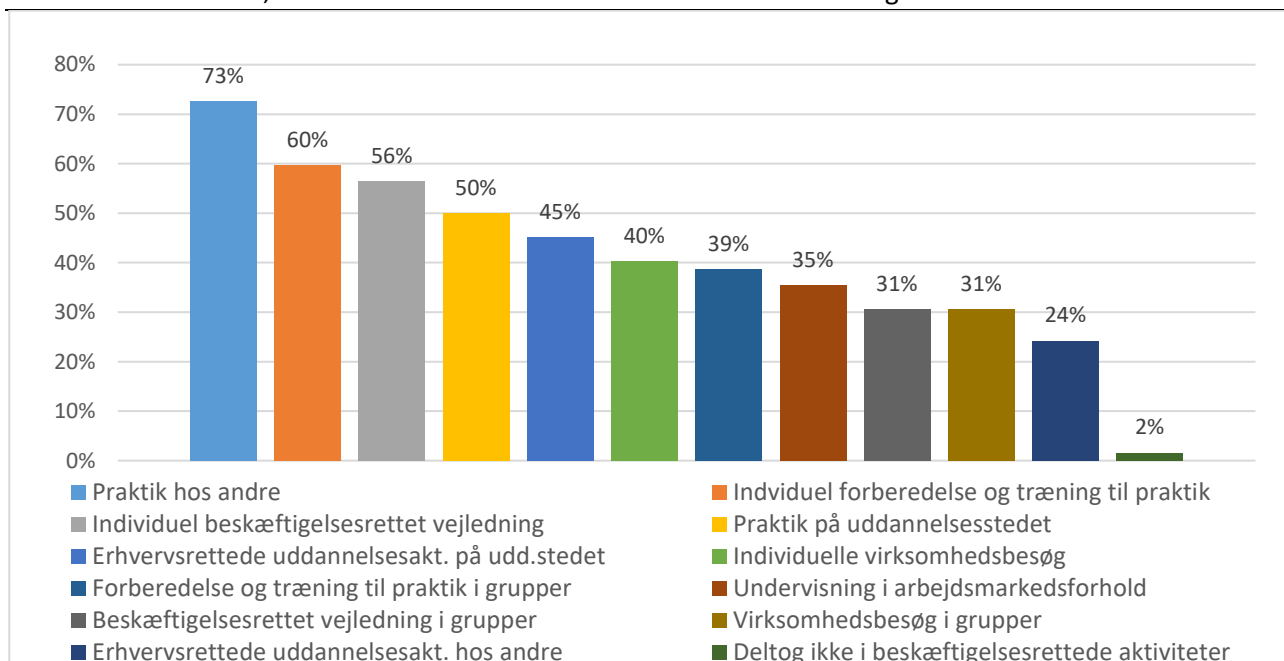
- Uddannelsesstedet har både elever i botilbud og dagtilbud, herunder elever der bor som lejere i bofællesskaber og andre boliger i lokalområdet.
- Uddannelsesstedet møder mange elever som stort set ubeskrevne og tilbyder generelt to ugers indledende gratis 'snusepraktik' med besøg af forældre og sagsbehandlere og et møde, som uddannelsesstedet forbereder med en skriftlig evaluering som del af grundlaget for elevens, forældrenes og hjemkommunens beslutninger i forhold til, om forløbet skal fortsætte og hvordan.
- Uddannelsesstedet optager elever på STU som dagelever og som boelever. Når eleverne starter laves vi en PAS test (Pædagogisk Analyse System) sammen med eleven for at afdække elevens forudsætninger for uddannelsen og hvordan elevens læring skal tilrettelægges. I nogle tilfælde giver testen anledning til spørgsmål om yderligere udredning eksempelvis hos neuropsykolog for at afdække særlige forhold.
- Uddannelsesstedet oplever det ofte vanskeligt at få yderligere udredninger godkendt med det formål at understøtte STU forløbet. Bevilling sker ofte først, hvis eleven skal videre i et ressourceforløb efter STU og sag for rehabiliteringstemaet skal forberedes.
- Uddannelsesstedets leder og flere medarbejdere er uddannet i PAS test (Pædagogisk Analyse System) og udarbejder meget grundige tests og evalueringer fra påbegyndelsen og løbende under STU, der indgår i betalingen.
- Bl.a. baseret på PAS har uddannelsesstedet udviklet egne koncepter for beskrivelser og bidrag til uddannelsesplaner og kompetencepapirer m.v., som også indeholder de oplysninger, kommunerne skal bruge i sagsbehandling i forhold til social- og beskæftigelseslovgivningen, ressourceforløb m.v.

6. Uddannelsesstedernes beskæftigelsesrettede tilbud under STU

Resultater fra undersøgelsen

Figur 6.1. Beskæftigelsesrettede aktiviteter generelt på 3. år af STU

Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere aktiviteter.⁵³

Kommentarer til resultaterne

I evalueringen af STU fra 2017 indgår bl.a. resultater af spørgeskemaundersøgelser og interviews om STU-forløbenes tilrettelæggelse og indhold, elevernes udbytte af de forskellige elementer i STU-forløbene, samt om overgangen til videre uddannelse og beskæftigelse.⁵⁴

I undersøgelsen for Ligeværd spørges mere detaljeret til, hvilke forskellige beskæftigelsesrettede elementer, der indgår i undervisningen på STU, som identificeres i forhold til STU-lovgivningens beskrivelser og betegnelser.

Under 3. år på STU er den væsentligste aktivitet praktik hos andre eller praktik på uddannelsesstedet i værksteder og socialøkonomiske virksomheder m.v. Mange elever har flere praktikforløb under 3. år, jf. at den enkelte elev kan indgå under flere aktiviteter i opgørelsen.

Hovedvægten ligger desuden på individuel forberedelse, træning, vejledning og individuelle virksomhedsbesøg frem for aktiviteter på hold eller i grupper.

En stor andel af eleverne deltager desuden i erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter på uddannelsesstedet eller hos andre.

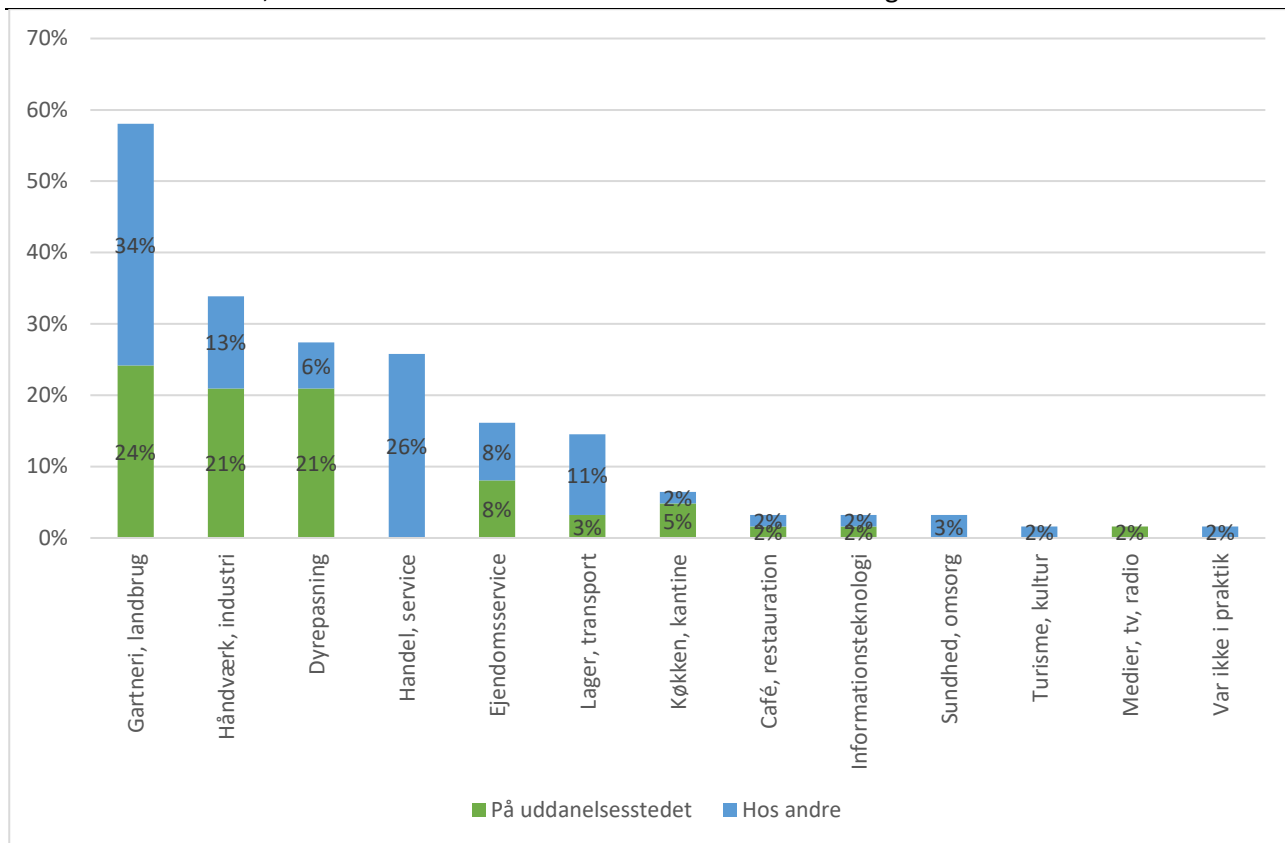
Kun 2% af eleverne i undersøgelsen deltog ikke i beskæftigelsesrettede aktiviteter under 3. år på STU.

⁵³ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 4.1. jf. bilag 2-3

⁵⁴ Evaluering (2017) s. 48 ff. og s. 75 ff.

Figur 6.2. Praktik under 3. år af STU på uddannelsesstedet og hos andre i alt

Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere områder.⁵⁵

Kommentarer til resultaterne

I undersøgelsen er uddannelsesstederne spurgt, hvilke branche-, fag- og arbejdsområder, de beskæftigelsesrettede aktiviteter omfatter, identificeret i forhold til almindeligt kendte betegnelser og beskrivelser bl.a. fra AMU og EGU. Dette belyses ikke nærmere i evalueringen af STU fra 2017.

Figur 6.2. viser områder, hvor eleverne var i praktik under 3. år på STU, henholdsvis på uddannelsesstedet og hos andre. Desk research i uddannelsesstedernes hjemmesider viser, at billedet ville være mere nuanceret, hvis det havde været muligt at inddrage flere uddannelsessteder i undersøgelsen.

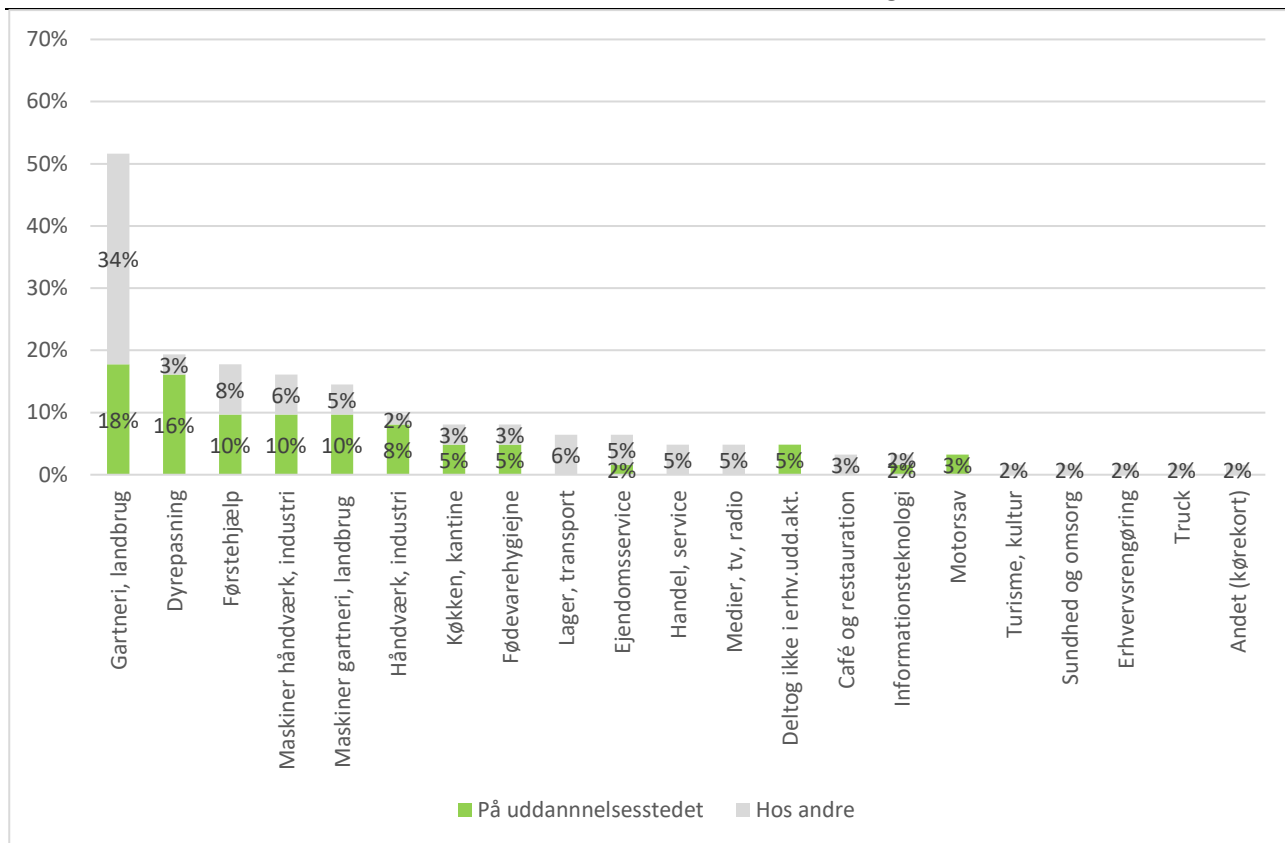
Den store andel af praktikforløb indenfor gartneri, landbrug og dyrepasning hænger sammen med, at uddannelsesstederne i undersøgelsen ligger udenfor større bysamfund og at flere har faglinjer og samarbejde med virksomheder på disse områder, hvor der er gode beskæftigelsesmuligheder.

Uddannelsesstederne rummer selv muligheder for praktik indenfor håndværk og industri, ejendomsservice, køkken, kantine og café, medier, tv og radio m.v. mens praktik indenfor handel, service, lager, transport, sundhed og omsorg, turisme og kultur fortrinsvis foregår som ekstern praktik i andre virksomheder og institutioner.

2% af de omfattede elever var ikke i praktik under 3. år på STU.

⁵⁵ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 4.2. jf. bilag 2-3

Figur 6.3. Erhvervsrettet uddannelse under 3. år af STU på uddannelsesstedet og hos andre i alt
 Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere områder.⁵⁶

Kommentarer til resultaterne

Figur 6.3. viser områder med erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter for eleverne under 3. år af STU henholdsvis på uddannelsesstedet og hos andre.

De erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter afspejler praktikmulighederne, jf. **figur 6.2.** men har en større spredning på områder. Bl.a. Indgår kurser i førstehjælp, betjening af maskiner indenfor håndværk, industri, gartneri og landbrug, fødevarerhygiejne-, motorsav- og truckcertifikat. Nogle af disse aktiviteter kan indgå både i den almene del og i den specifikt målrettede del af STU.

Også i forhold til de uddannelsesrettede aktiviteter ville billedet have været mere nuanceret, hvis det havde været muligt at inddrage flere uddannelsessteder. Desuden prioriterer mange uddannelsessteder, at erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter gennemføres på 2. år af STU som forberedelse til ekstern praktik på 3. år.

Mange uddannelsessteder har faguddannede medarbejdere, der også er godkendt til at have elever og lærlinge i ordinære erhvervsuddannelsesforløb.

Desuden samarbejder uddannelsesstederne med AMU og andre uddannelsesinstitutioner, hvor uddannelsesstederne deltager med medarbejdere, sørger for transport m.v. mens selve undervisningen finansieres efter den lovgivning, der gælder for den pågældende aktivitet. En del af de erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter foregår også som virksomhedsforlagt undervisning i virksomheder, som uddannelsesstederne har fast samarbejde med også i forhold til praktik og senere beskæftigelse.

⁵⁶ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 4.3. jf. bilag 2-3

Mange elever tager også kørekort, herunder traktorkørekort, med egenbetaling hos kørelærere med særligt kendskab til målgruppen, der samarbejder med uddannelsesstederne om både den teoretiske og praktiske del.

5% af de omfattede elever deltog ikke i erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter, heraf var 3 % i praktik under 3. år på STU.

Bidrag fra seminaret – Uddannelsesstedernes beskæftigelsesrettede tilbud under STU

På alle uddannelsesstederne indgår eleverne fra starten i praktiske aktiviteter som rengøring og madlavning, der kan have betydning i forhold til deres fremtidige mestring af både egen bolig- og beskæftigelsessituation.

Nogle uddannelsessteder iværksætter mere målrettede beskæftigelsesrettede aktiviteter allerede under 1. år på STU, andre venter til 2. år, og flere til 3. år, varierende efter de enkelte uddannelsessteders elevsammensætning, pædagogiske tilgang, umiddelbare aktivitetsmuligheder og aftaler med elevernes hjemstedskommuner.

De fleste steder kommer eleverne ikke i ekstern praktik det første år af STU, hvor de skal opnå tilhørsforhold, føle sig til rette, lære hinanden og medarbejderne at kende, udvikle grundlæggende personlige og sociale kompetencer og blive en del af fællesskabet på uddannelsesstedet.

Flere uddannelsessteder har egne værksteder og produktion til selvforsyning og salg, som giver praksisnære virksomhedsrettede praktik- og undervisningsmuligheder på uddannelsesstedet og mulighed for at kombinere værkstedsfag med almene fag. Derudover kan de fleste elever opnå praktik i ordinære virksomheder, som uddannelsesstederne har fast samarbejde med eller selv opsøger. Praktikken i virksomhederne bruges også for at de unge kan møde andre brancher end dem, uddannelsesstedet kan tilbyde.

Bidrag fra undersøgelsen og interviews – Uddannelsesstedernes beskæftigelsesrettede tilbud under STU

- Uddannelsesstedet arbejder helhedsorienteret med eleven gennem STU – både hos dagelever og døgnelever. Der arbejdes med barrierer i forhold til arbejdsliv, hverdagsliv og fritidsliv. Og med balancerne mellem disse, så der også tegnes et retvisende og holdbart billede af den unges forudsætninger for tilknytning til arbejdsmarkedet.
- På første år af STU trænes elevens almene arbejdsmarkedsforståelse og arbejdsmarkedskompetencer. Herunder almindelige daglige færdigheder og sociale kompetencer. Uddannelsesstedet skal lære eleven at kende, og eleven skal blive en del af fællesskabet.
- Sideløbende arbejdes med elevens interesseområder og faglige kompetencer på uddannelsesstedets forskellige faglinjer og socialøkonomiske arbejdspladser. Der suppleres med faglige kurser og uddannelsestilbud, som kan understøtte elevens faglige retning og interesse.
- På tredje år af STU arbejdes målrettet med praktik i eksterne virksomheder.
- Jeg ville ønske, at man altid gjorde som vi gør i forhold til at gennemføre og afslutte en erhvervsrettet STU, som fører til et fleksjob. Allerede ved indskrivning snakker vi med den unge om, hvilken retning de skal.

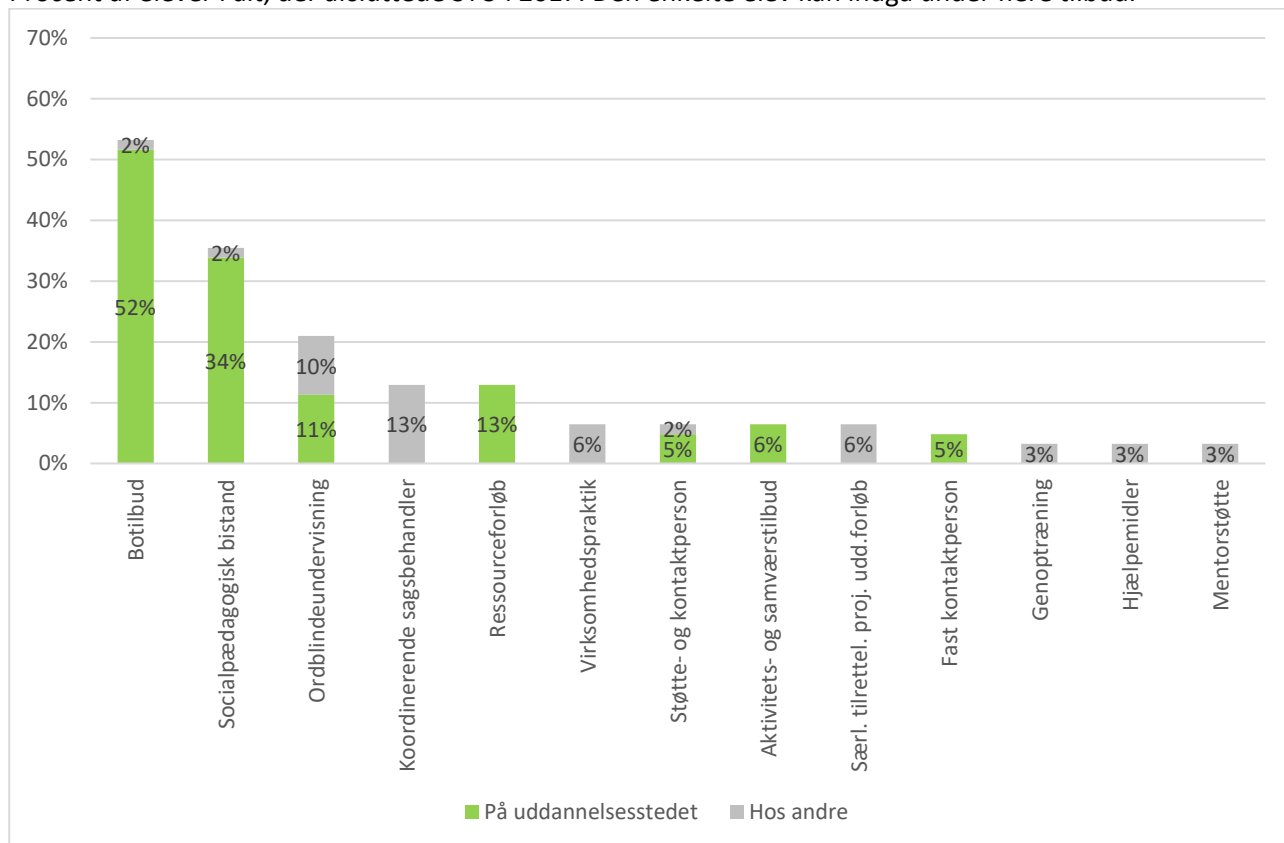
- Det er vigtigt at være erhvervsrettet fra starten. Og at man har en medarbejderstab, hvor nogle kun kigger på det erhvervsrettede, har fokus på det hele tiden. Og får oparbejdet et kæmpe netværk af praktik- og jobmuligheder, som matcher de unge. Vi laver meget opsøgende arbejde for at imødekomme de behov som både unge og arbejdsgiverne har.
- Vi oplever, at de unge kommer her, fordi de kan relatere sig til vores faglige profil. De kommer ofte fra landsbrugsfamilier, er landbrugsinteresserede, og hvor der er en snak om at blive landmand. Så er der nogen, som gerne vil på havelinjen. Der er også en lille del, som finder ud af, at ikke noget af det passer til dem. Det finder de ud af hen ad vejen, og så guider vi dem videre til noget andet. Vi har jo også købmandslinjen, og nogen falder også uden for det.
- En elev tog på eget initiativ kørekort, men ikke 3. år. Kørekortet resulterede i at han fik praktik i et transportfirma, som gjorde, at han kom i EGU i firmaet efter endt STU.
- Uddannelsesstedet benytter eksterne praktikker i lokale virksomheder – primært inden for landbrug og entreprenørvirksomheder. Men i individuelle tilfælde også køkken og kantine m.m.
- Uddannelsesstedet har 5 faglinjer: træ, køkken, have og 'smådyr', landbrug, motor- og metal. Faglinjerne tilbydes både som del af STU og som særligt tilrettelagte forløb og ressourceforløb efter LAB-loven. Gennem samarbejde med lokale virksomheder og institutioner har uddannelsesstedet gode eksterne praktikmuligheder indenfor alle linjerne samt på handel-, service-, social- og sundhedsområderne.
- Vores elever deltager i de fleste kurser 1. og 2. år, da der i 3. år er fokus på praktik. Typiske kurser er: Truck, førstehjælp, fødevarehygiejne, motorsav og betjening af andre maskiner.
- STU på uddannelsesstedet omfatter en almenlinje og 14 forskellige faglinjer, hvor hver faglinje er tilknyttet faglige uddannelsestilbud. Hvis ingen af disse tilbud matcher den unges forudsætninger eller interesser benyttes praktikker inden for andre fag i private virksomheder, ligesom der er et tæt samarbejde med relevante virksomheder under sidste år af STU og efter STU.
- Uddannelsesstedet har tilknyttet en række socialøkonomiske virksomheder, hvor der både er mulighed for praktik under uddannelsen og beskyttet beskæftigelse efter STU, herunder landbrug med kødkvæg og kornavl, mølleri, gårdbutik, catering, anlægsgartnerivirksomhed, naturpleje og snedkeri.
- Der er et godt samarbejde med lokalsamfundet i forhold til at integrere de unge i boliger, praktik under STU og efterfølgende ansættelse i fleksjob ud over de muligheder, der findes på uddannelsesstedet, f.eks. i lokale dagligvarebutikker og som pedelmedhjælpere i lokale skoler og institutioner.

7. Tilbud efter anden lovgivning under 3. år af STU

Resultater fra undersøgelsen

Figur 7. Tilbud under 3. år af STU på uddannelsesstedet og hos andre i alt

Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan indgå under flere tilbud.⁵⁷

Kommentarer til resultaterne

De unges forsørgelses- og tilbudshistorik forud for STU belyses ikke nærmere i evalueringen af STU fra 2017 eller i undersøgelsen for Ligeværd, der begge tager udgangspunkt i karakteristik af målgruppen ud fra oplysninger om grundlaget for visitationen til STU efter grundskolen.⁵⁸

I undersøgelsen for Ligeværd er spurgt, hvilke supplerende tilbud efter anden lovgivning, de omfattede elever modtog under 3. år af STU. Dette belyses ikke i evalueringen af STU fra 2017.

I spørgeskemaet er de enkelte tilbud identificeret præcist i forhold til lovhjemmel efter social-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen. Der er i alle tilfælde tale om tilbud, som ikke er omfattet af STU-loven særlige finansieringsregler, men finansieres særskilt efter den lovgivning, der gælder for den pågældende aktivitet.

Ved det opfølgende seminar og interviews har uddannelsesstederne tilkendegivet, at de fleste tilbud er etableret fra begyndelsen eller tidligt under STU-forløbet og ikke kun har været gældende under 3. år.

⁵⁷ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 5.1. jf. bilag 2-3

⁵⁸ Forsørgelses- og tilbudshistorik for elever på uddannelsessteder i Ligeværd er undersøgt og beskrevet i projekt Veje til job for udsatte borgere (2015) <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

Som tidligere omtalt er mere end halvdelen af eleverne samtidig i botilbud på eller i tilknytning til uddannelsesstedet.

Mere end en tredjedel af eleverne er tilknyttet socialpædagogisk bistand eller andre former for personlig støtte som f.eks. støtte- og kontaktpersoner i forbindelse med aktivitets- og samværstilbud i fritiden, faste kontaktpersoner på uddannelsesstedet eller ekstern mentorstøtte.

Ordblindeundervisning indgår for op mod en fjerdedel af eleverne, dels ved specialpædagogisk uddannede medarbejdere på uddannelsesstederne, dels i samarbejde med andre institutioner, folkeoplysningsforbund m.v. hvor uddannelsesstedet deltager med medarbejdere og sørger for transport m.v. Herigennem trænes bl.a. 'arbejdsmarkedsdans', samarbejde, kommunikation og forståelse af instruktioner, brugsanvisninger, varedeklarationer og opskrifter m.v. på arbejdspladser målrettet i forhold til forskellige brancher.

For 13% af eleverne i undersøgelsen indgår STU-forløbet i et ressourceforløb tilknyttet en koordinerende sagsbehandler med henblik på visitation til fleksjob, førtidspension og videre sociale eller beskæftigelsesrettede indsatser efter STU. Jf. **figur 8** nedenfor afklares en væsentlig større andel af de omfattede unge dog inden, idet 42% er i fleksjob, 13% i beskyttet beskæftigelse og 5 % i skånejob efter afsluttet STU.

Desuden fremgår af **figur 7** at en mindre andel af eleverne har været i tilbud efter beskæftigelsesloven hos andre institutioner og virksomheder, herunder i virksomhedspraktik, særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb med mentorstøtte og hjælpemidler.

Genoptræning og andre behandlingstilbud efter den sociale lovgivning anvendes kun i beskedent omfang og undersøgelsen omfatter ikke tilbud efter sundhedsloven.

Bidrag fra seminaret – Tilbud efter anden lovgivning under 3. år af STU

Uddannelsesstederne oplever meget forskellige tilgange fra kommunerne til, hvad STU-tilbud hos private omfatter, hvordan de kan prissættes og hvad kommunen i øvrigt bevilger efter anden lovgivning. Tilsvarende gælder botilbud hos uddannelsesstederne.

Nogle kommuner ser STU som et grundlæggende uddannelsesstilbud, der skal suppleres med andre særskilt bevilgede tilbud efter anden lovgivning, og forholder sig derfor kun til et 'råt' pris- / kvalitetsforhold for selve STU-uddannelsen mellem de forskellige STU-udbydere, herunder kommunale.

Andre kommuner foretrækker 'skræddersyede' STU-tilbud, og herunder botilbud, som er 'all inclusive', dvs. at kommunen forventer, at alle supplerende ydelser og tilbud bortset fra, hvad den unge allerede er bevilget efter anden lovgivning, er indeholdt i STU- og botilbuddet, og derfor er meget lidt tilbøjelige til at aftale yderligere tilbud eller forhøjelse af prisen undervejs i forløbet.

Der var på seminaret enighed om, at det i alle tilfælde til intern brug for uddannelsesstederne er hensigtsmæssigt at få specificeret de enkelte aktiviteter og tilbud under og efter STU, så de kan identificeres præcist i forhold til lovgivnings- og finansieringsgrundlaget efter STU-loven og anden lovgivning.

Bidrag fra undersøgelsen og interviews – Tilbud efter anden lovgivning under 3. år af STU

- Ordblindeundervisning er et samarbejde mellem os og VUC.
- Uddannelsesstedets forskellige faglinjer og socialøkonomiske arbejdspladser suppleres sideløbende med faglige kurser og uddannelsesstilbud efter anden lovgivning, som kan understøtte elevens faglige retning og interesse.

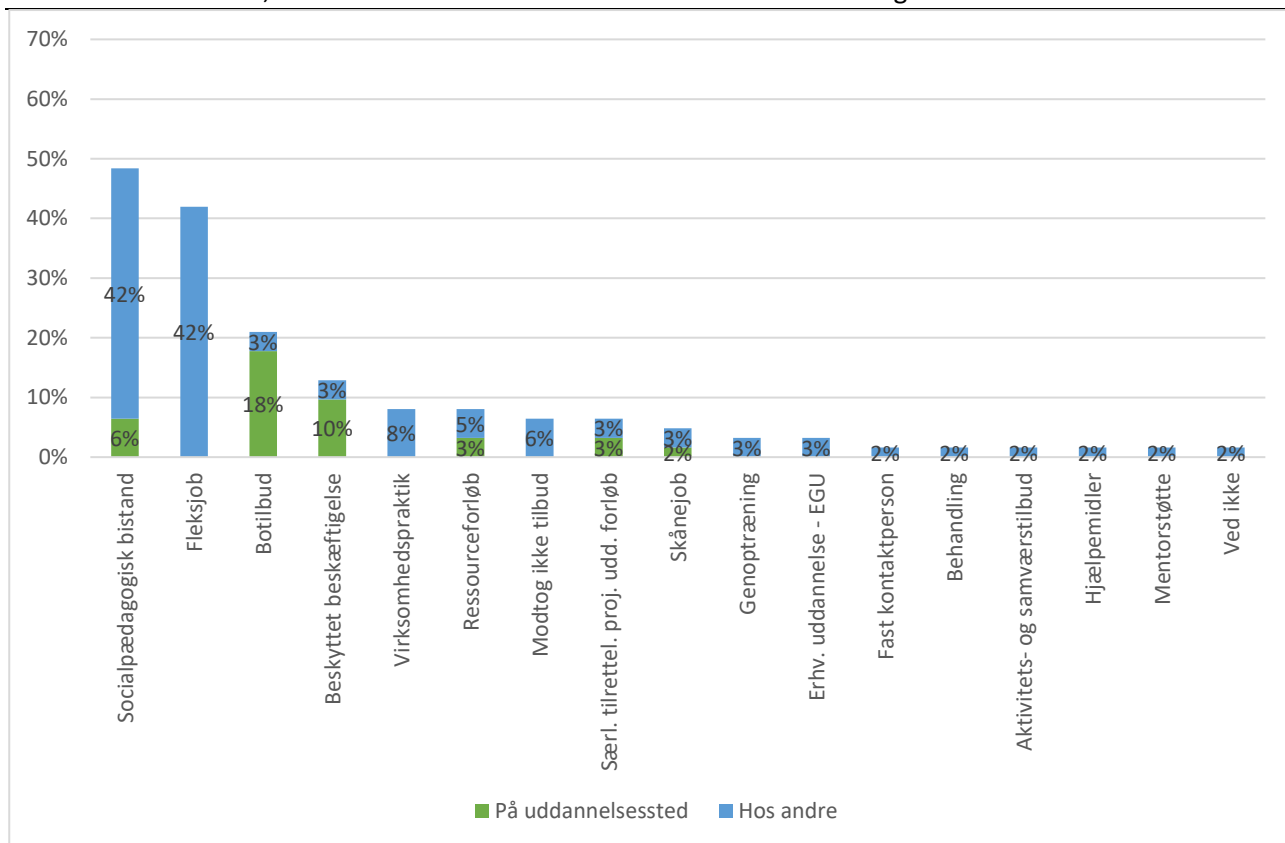
- Der er stor forskel på kommunernes serviceniveau. I nogle kommuner er der en bred vifte af tilbud, men andre kommuner er noget mere sparsomme. Men de forsøger så godt som muligt at imødekomme det, vi beskriver, og vælge noget, der matcher.
- Praktik under STU suppleres med kortvarige uddannelses tilbud på AMU, f.eks. traktorkørekort, hygiejnebevis, svejsekursus og andre relevante former for faglig opkvalificering. Der er sjældent problemer med at få disse forløb bevilliget, når der ligger en god beskrivelse af formålet fra uddannelsesstedet.
- Uddannelsesstedet har gode erfaringer med 'åben prispolitik', hvor alle tilbud er prissat og identificeret i forhold til lovgivnings- og finansieringsgrundlag. STU og tilsvarende særligt tilrettelagte uddannelsesforløb efter LAB § 32 er prissat ens, socialpædagogisk bistand og anden personlig støtte til samme timesats, og alle elever i både bo- og dagtilbud kan tilknyttes forskellige former for personlig støtte, deltage i aktivitets- og samværstilbud i fritiden på og udenfor uddannelsesstedet m.v.
- Alle elever tilbydes også uden ekstra betaling løbende særligt tilrettelagt ordblindeundervisning i samarbejde med et lokalt oplysningsforbund, der blot skal have elevernes personnumre og sørger for øvrig administration, mens uddannelsesstedet deltager med en medarbejder og sørger for transport.
- Det lykkes i mange tilfælde at få STU-forløb anerkendt som del af et ressourceforløb efter LAB, hvilket bl.a. indebærer den fordel, at den unge tildeles en koordinerende sagsbehandler. På grund af et godt samarbejde med uddannelsesstedets beliggenhedskommune kan som regel aftales, at kompetencen til at varetage opgaven som koordinerende sagsbehandler overdrages fra elevens hjemkommune til uddannelsesstedets beliggenhedskommune, der også inddrages i revision af uddannelsesplaner, udarbejdelse af kompetencepapirer og planer for elevernes fremtid efter STU. Dette kan til gengæld give udfordringer i forhold til, at UU i elevens hjemkommune indgår mindre aktivt, og at nogle hjemkommuner problematiserer, hvilken kommune, der skal betale for supplerende tilbud under STU.
- Uddannelsesstedet oplever især problemer, hvor UU varetages i samarbejde mellem flere kommuner. En sag er indbragt for Ankenævnet, hvor hjemkommunen i mange måneder har afvist at betale for nødvendige supplerende tilbud, som den mener skal betales af uddannelsesstedets beliggenhedskommune, hvilket den ikke er indstillet på og også vil have uheldige konsekvenser som generel praksis. Sagen forventes først afgjort om flere måneder og i mellemtiden forsøger uddannelsesstedet at finde en midlertidig løsning i samarbejde med beliggenhedskommunen og elevens hjemkommune.
- En anden udfordring er, at elevernes hjemkommuner kan have meget forskelligt syn på spørgsmål om frihed og ferie, hvor uddannelsesstedets beliggenhedskommune også har været medvirkende til at udvikle en ensartet praksis, så alle elever kan have sammenlagt 5 ugers 'aktivitets-fri' perioder.
- Uddannelsesstedet arbejder helhedsorienteret med alle elever – dvs. alle elever inddrages i fritidsaktiviteter i regi af uddannelsesstedet og uddannelsesstedet hjælper eleven med økonomi, lægebesøg, transport, morgenvækning, personlig hygiejne og påklædning, kost og motion m.v. – også selv om der er tilknyttet ekstern bostøtte. Uddannelsesstedet oplever, at elevens motivation styrkes gennem fællesskabet og tilknytningen til beskæftigelse på stedet.
- De største problemer opstår i forhold til elever i botilbud, hvor botilbuddets beliggenhedskommune træffer afgørelser på vegne af elevens hjemkommune og ofte er meget henholdende og tilbageholdende, selv om botilbuddets beliggenhedskommune får refusion fra elevens hjemkommune.
- Der er både tilfælde, hvor uddannelsesstedet i længere tid ikke har modtaget betaling, tilfælde, hvor der ikke er bevilget ressourceforløb, selv om det har været oplagt, og tilfælde, hvor der har været meget lange ventetider på andre tilbud.

8. Elevernes fremtid efter STU

Resultater fra undersøgelsen

Figur 8. Tilbud efter afsluttet STU på uddannelsesstedet og hos andre i alt

Procent af elever i alt, der afsluttede STU i 2017. Den enkelte elev kan undgå under flere tilbud.⁵⁹

Kommentarer til resultaterne

Evalueringen af STU fra 2017 belyser gennem spørgeskemaundersøgelser og registerdata status efter afsluttet STU for elever fra forskellige årgange i forhold til forsørgelse, beskæftigelse og aktivitet efter social- og beskæftigelseslovgivningen.⁶⁰

I undersøgelsen for Ligeværd er ikke spurgt om de unges status i forhold til forsørgelse, men udelukkende i forhold til aktiviteter og tilbud, der er bevilget efter afsluttet STU i 2017. I spørgeskemaet er de enkelte tilbud identificeret i forhold til lovhjemmel i social-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen og uddannelsesstedernes besvarelser er sket på grundlag af deres viden om indholdet af elevernes uddannelsesplaner, kompetencepapirer samt andre planer, uddannelsesstederne har kendskab til.

Op mod halvdelen af de omfattede unge modtager fortsat socialpædagogisk bistand efter afsluttet STU, dog lidt færre end under STU-forløbet. Kun få bevarer tilknytning til uddannelsesstedet gennem socialpædagogisk bistand, mens de øvrige overgår til socialpædagogisk bistand og anden form for personlig støtte og mentorstøtte fra andre, dvs. oplever personskifte i forbindelse med afslutningen af STU.

⁵⁹ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 5.2. jf. bilag 2-3

⁶⁰ Evaluering (2017) s. 58 ff.

I evalueringen af STU fra 2017 udtales med det forbehold, ”... at det er vanskeligt at drage en robust konklusion ...”, at: ”Generelt ender en lidt større procentdel af målgruppen i beskæftigelse eller uddannelse i kommuner ... med fortrinsvist brug af private udbydere, udbydere beliggende uden for kommune samt i kommuner, der primært benytter udbydere rettet imod mere snævre, specifikke målgrupper af STU-elever.”

61

Opgørelsen i undersøgelsen for Ligeværd er ikke fuldt ud sammenlignelig med den kategorisering af beskæftigelse og uddannelse, der anvendes i evalueringen af STU fra 2017, hvor bl.a. beskyttet beskæftigelse indgår som forsørgelse og ikke som beskæftigelse, og SU indgår som uddannelse og ikke som forsørgelse. I undersøgelsen for Ligeværd medregnes beskyttet beskæftigelse på samme måde som fleksjob, skånejob og ordinær beskæftigelse.⁶² SU og andre former for forsørgelse og ydelser indgår som omtalt ikke i undersøgelsen for Ligeværd.

Som det fremgår af **figur 8** var i alt ca. 60% af de unge i undersøgelsen i beskæftigelse efter afsluttet STU, henholdsvis 42% i fleksjob, 13% i beskyttet beskæftigelse og 5% i skånejob med løntilskud for førtidspensionister. Ordinær beskæftigelse er ikke oplyst. 6% deltog i særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb og 3% i ordinære erhvervsrettede uddannelser efter afsluttet STU.

Andelen i beskæftigelse efter afsluttet STU på uddannelsesstederne er i alle tilfælde væsentligt højere mens andelen i uddannelse tilsyneladende er lidt lavere end de umiddelbart sammenlignelige resultater i evalueringen af STU fra 2017, hvor andelen i beskæftigelse udgør ca. 20% og andelen i uddannelse ca. 5% som forholdsvis stabile tendenser over perioden 2010-2015.⁶³

Jf. **figur 8** var 8% af de unge efter afsluttet STU i virksomhedspraktik hos andre og 8% i ressourceforløb, heraf 3% på uddannelsesstederne, mens andelen af unge, der modtog tilbud hos andre efter social- og beskæftigelseslovgivningen er meget lav. Sammenholdt med de øvrige resultater i undersøgelsen tyder dette på, at en væsentlig del af de unge afklares under STU-forløbet på uddannelsesstederne.

Andelen på 5%, der ikke modtog tilbud, er oplyst på grundlag af uddannelsesstedernes kendskab til elevernes planer efter STU, mens der har været tvivl i forhold til yderligere 2% af de omfattede unge.

Bidrag fra seminaret – Elevernes status og tilbud efter STU

Mange uddannelsessteder oplever udfordringer med at få sikret ’efterværn’ for eleverne i god tiden inden eller som led i udslusningen, i form af en fast kontaktperson, socialpædagogisk bistand, bostøtte, mentorstøtte eller personlig assistance, selv om eleverne ellers er klar til at mestre egen bolig- og beskæftigelses-situation med den nødvendige supplerende støtte.

Flere uddannelsessteder med botilbud oplever som særlig udfordring, at der ikke i tide er taget stilling til elevernes fremtidige boligsituation, eller at der er meget lange ventetider på egnede boliger og bofællesskaber i kommuner, hvor eleverne ønsker at bo, kan finde beskæftigelse og etablere personlige netværk, så afsluttede elever fra STU må forblive i botilbud på eller i tilknytning til uddannelsesstedet.

For nogle unge kan samtidige skift fra STU til beskæftigelse og fra botilbud til en anden bolig og en anden kommune være for stor en belastning, så det kan være hensigtsmæssigt, at den unge i en periode bevarer tilknytning til uddannelsesstedet ved at medarbejdere ’følger med’ som kontaktperson, socialpædagogisk bistand eller mentor, eller at den unge evt. fortsætter i aktivitets- og samværstilbud på eller i tilknytning til uddannelsesstedet.

⁶¹ Evaluering (2017) s. 63

⁶² Jf. også bl.a. ILO's kriterier om produktiv og lønnet beskæftigelse

⁶³ Evaluering (2017) s. 59

Håndteringen af overgangene er helt afgørende, hvor uddannelsesstederne ser det som en vigtig opgave at være med til at fastholde de relationer og kompetencer, eleverne har udviklet under STU, herunder i forhold til potentielle arbejdsgivere, så der ikke opstår unødvendige afbrydelser. Det lykkes bedst, hvor eleverne under STU-forløbet har været tilknyttet en koordinerende sagsbehandler som led i et ressourceforløb, og er visiteret til fleksjob eller førtidspension inden afslutningen, så den unge, kommunen og en potentiel arbejdsgiver kender og kan aftale nærmere om ansættelsesvilkår, støttebehov og -muligheder m.v. i umiddelbar forlængelse af STU.

Bidrag fra undersøgelse og interviews – Elevernes status og tilbud efter STU

- I tilfælde, hvor eleven har brug for et længerevarende forløb efter afsluttet STU, beskriver vi grundlaget for eksempelvis ressourceforløb eller særligt tilrettelagt forløb efter LAB § 32 forløb. Vi samarbejder med jobkonsulenten i elevens hjemkommune og virksomhedsmentor i elevens praktikvirksomhed for at sikre overgangen efter STU.
- I beskrivelsen af elevens støttebehov indgår også vurdering af elevens funktionsniveau for både hverdags- og fritidsliv. I tilfælde, hvor eleven skal have bostøtte eller støtte til et fornuftigt hverdagsliv, arbejder vi sammen med hjemkommunen om tilrettelæggelse og glidende overgange, så der er en holdbar balance.
- Den unges koordinerende sagsbehandler bruger vores beskrivelser og vurderinger i forberedelse af sagen for rehabiliteringsteamet. Nogle kommuner lægger vægt på afklaring i flere brancher, andre kommuner tager vores vurdering for gode varer. Hvis den unge har udsigt til et konkret fleksjob og arbejdsgiveren er klar til at ansætte, så plejer det at gå igennem. De fleste af vores unge ender med et fleksjob.
- Når den unge har fået bevilliget sit fleksjob, er vi med til ansættelsessamtalen sammen med den kommunale jobkonsulent og sikrer, at vores vurderinger bliver bragt videre. Det sker på vores initiativ.
- Ofte sker der jo også et kommuneskifte, og så tager vi kontakt til den nye kommune og sikrer at tingene er på plads, når den unge skal videre i fleksjob hos en kommende arbejdsgiver.
- Hvis det er muligt, forberedes og gøres klar til et kommende fleksjob eller evt. EGU, så den kommunale sagsbehandling kan falde på plads og den unge ved, hvad der skal ske, når STU slutter.
- Sagsbehandlerne bruger beskrivelserne fra STU til forberedelse af sag for rehabiliteringsteamet til bevilling af ressourceforløb eller evt. fleksjob. Måske suppleret med yderligere lægelige oplysninger.
- Det lykkes i mange tilfælde at få STU-forløb anerkendt som del af et ressourceforløb efter LAB, hvilket bl.a. indebærer den fordel, at der inden eller i umiddelbar forlængelse af STU kan træffes afgørelse om visitation til fleksjob, førtidspension eller andre forløb efter LAB eller SEL.
- Uddannelsesstedet kan i forlængelse af STU indgå i opstart eller aftaler om videre forløb i virksomheder med tilknyttet virksomhedsmentor, træning i praktiske forhold vedr. eks. transport eller lignende i tilknytning til jobbet eller andet. Uddannelsesstedet sikrer så vidt muligt, at en hånd tager over, når en anden giver slip – holder fast i relationen. Og undgår tomgang, hvor den unge ikke er i gang med et andet tilbud, når STU slutter.
- I de tilfælde, hvor ikke alle aftaler er på plads eller den unge ikke er helt klar, forsøger man at løse det gennem en forlængelse af STU på uddannelsesstedet.
- Flere kommuner insisterer på, at STU skal følges af ressourceforløb enten hos kommunen selv eller andre aktører, og det resulterer næsten altid i, at den unge taber oparbejdede kompetencer og ressourcer i løbet af meget kort tid. Uddannelsesstedet opfordrer evt. til at STU forlænges med ressourceforløb på uddannelsesstedet, hvis der er gode udsigter til at opnå fleksjob hos arbejdsgivere i lokalområdet.

9. Samarbejdet under og efter STU

Resultater fra undersøgelsen

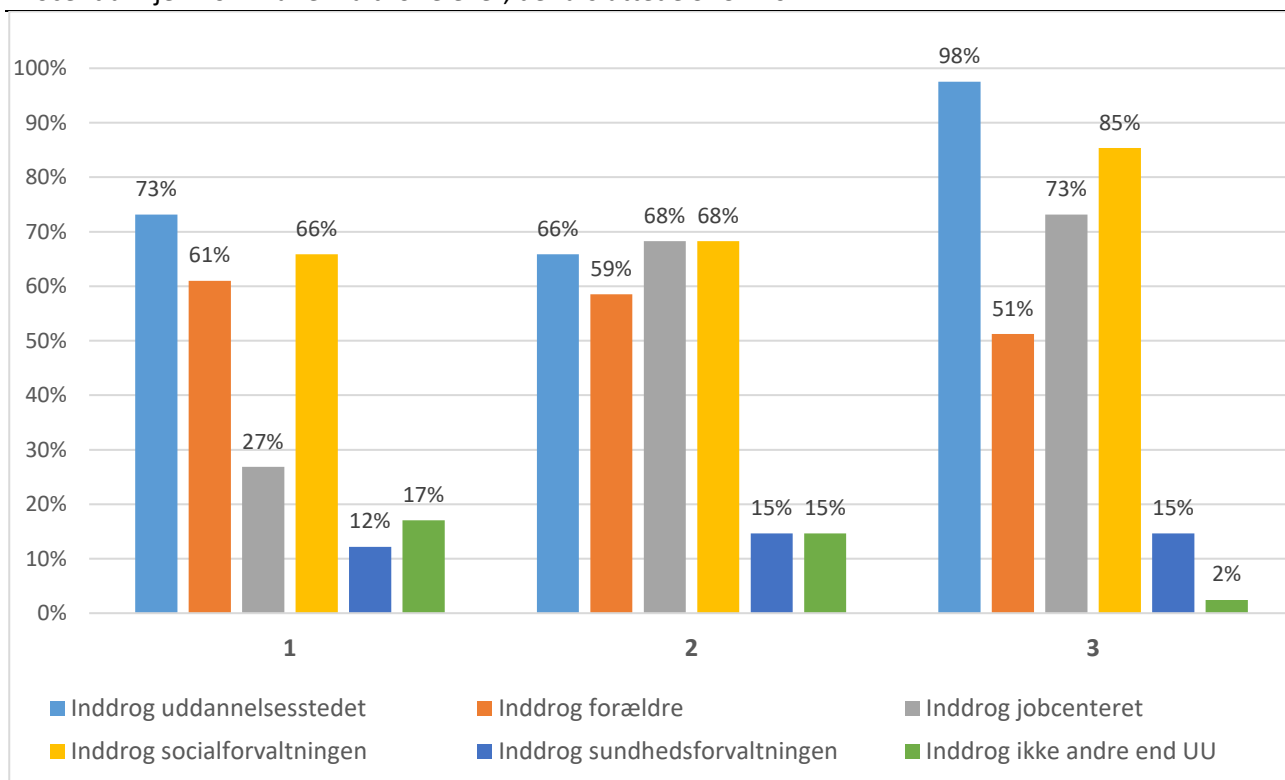
Figur 9.1. Kommunernes inddragelse af samarbejdsparter

1) Før påbegyndelsen af 3. år på STU

2) Senest et halvt år før afslutningen af STU

3) Umiddelbart før afslutningen af STU

Procent af hjemkommuner i alt for elever, der afsluttede STU i 2017.⁶⁴

Kommentarer til resultaterne

Som det fremgår af evalueringen af STU fra 2017 og også af denne rapport, kan UU, samarbejdet mellem UU og andre forvaltninger samt med uddannelsesstederne, være organiseret meget forskelligt i kommunerne. Dette kan i sig selv have betydning for inddragelsen af relevante parter og forvaltninger i forbindelse med revision af uddannelsesplaner og udarbejdelse af kompetencepapirer m.v. samt for samarbejdet omkring den unge i øvrigt under og ved afslutningen af STU.⁶⁵

Evaluering af STU fra 2017 belyser på grundlag af spørgeskemaundersøgelser generelt, hvem der inddrages i revision af uddannelsesplanerne og udarbejdelse af kompetencepapirerne samt de forskellige parter oplever af indholdet og processen.⁶⁶

⁶⁴ Resultaterne er opgjort på grundlag af spørgeskemaets afsnit 3.1.-3.3. jf. bilag 2-3

⁶⁵ Evaluering (2017) s. 67 ff. og s. 84 ff.

⁶⁶ Evaluering (2007) s. 84 ff.

I undersøgelsen for Ligeværd er spurgt mere detaljeret til, hvilke parter og forvaltninger, der inddrages henholdsvis inden påbegyndelsen af 3. år, et halvt år før og umiddelbart før afslutningen af 3. år af STU, herunder i forhold til planer for eleverne efter STU.

Den primære kontakt til kommunen, der har handle- og betalingspligt i forhold til den enkelte unge, skifter typisk fra socialforvaltningen før STU til Ungdommens Uddannelsesvejledning umiddelbart før og under STU-forløbet og herefter til jobcenteret.

I **figur 9.1.** ses, at uddannelsesstederne generelt inddrages mere end andre både før påbegyndelsen af 3. år på STU og et halvt år før afslutningen af STU i forbindelse med revision af elevernes uddannelsesplaner, samt umiddelbart før afslutningen af STU, hvor uddannelsesstederne skal medvirke i obligatoriske afslutnings-samtaler om elevernes kompetencepapirer og planer efter STU.

Forældre og andre pårørende til eleverne inddrages i mindre omfang, hvilket bl.a. hænger sammen med, at de unge er fyldt 18 år under sidste del af STU.

Jobcentrene inddrages kun af lidt mere end 25% af kommunerne forud for påbegyndelsen af 3. år på STU, mens omkring 70% inddrager jobcentrene henholdsvis et halvt år før og umiddelbart før afslutningen af STU. Socialforvaltningerne inddrages forsat i større omfang end jobcentrene også umiddelbart før afslutningen af STU, mens sundhedsforvaltningerne inddrages i mindre omfang af ca. 15% af kommunerne.

Som det fremgår, er der en forholdsvis høj andel af kommuner på omkring 15%, der ikke inddrager andre end Ungdommens Uddannelsesvejledning inden påbegyndelsen af 3. år og senest et halvt år før afslutningen af STU, mens det kun gælder 2% umiddelbart før afslutningen, hvilket er oplyst skyldes sagsbehandlerskifte.

Bidrag fra seminaret – Samarbejdet om beskæftigelsesrettede indsatser under og efter STU

I forhold til beskæftigelsesrettede indsatser for eleverne under og efter STU er det nødvendigt, at ikke kun kommunens UU, mens også socialforvaltningen, jobcenteret, i mange tilfælde også sundhedsforvaltningen og andre inddrages senest i forbindelse med revision af elevens uddannelsesplan inden påbegyndelsen af 3. år på STU. Ellers er det ikke muligt for uddannelsesstedet at tilrettelægge tilstrækkelig individuelt målrettede og helhedsorienterede praktik- og uddannelsesforløb eller bidrage tilstrækkelig kvalificeret til revision af uddannelsesplaner, udarbejdelse af kompetencepapirer og andre planer for eleven under og efter sidste år af STU.

Ud over, at UU i mange kommuner ikke inddrager andre forvaltninger på eget initiativ, er mange elever heller ikke tildelt en koordinerende sagsbehandler i hjemkommunen, selv om de er berettiget til det.

Flere uddannelsessteder synes, de bruger uforholdsmæssigt mange ressourcer, som de ikke bliver honoreret for, på opgaver, kommunerne er ansvarlige for at varetage, og på at få bragt de rette parter og forvaltninger sammen i tide. Nogle uddannelsessteder insisterer fra møde til møde på at få fastlagt næste mødetidspunkter med ca. et halvt års mellemrum - det virker og er aldrig 'spild af tid', tværtimod.

Kun få uddannelsessteder oplever, at de ansvarlige kommuner på eget initiativ inddrager relevante parter og forvaltninger, men flere fremhæver 'foregangskommuner', der kan være eksempler på 'best practice'.

Bidrag fra undersøgelsen og interviews – Samarbejdet om beskæftigelsesrettede indsatser under og efter STU

- Der afholdes udslusningsmøde ca. 3-4 måneder henne i 3. STU år. Det afholdes med uddannelsesstedet som tovholder, og oplevelsen er at alle kommunale samarbejdspartnere prioriterer at deltage.
- Kompetencepapiret udarbejdes altid i et samarbejde mellem UU og skolen. Kompetencepapiret laves ca. 1 måned før afslutning.
- Vi har generelt gode erfaringer med vores samarbejdskommuner. Udfordringerne er ikke, når eleverne først er bevilliget STU og botilbud, men nærmere inden de bevilliges et tilbud. Det fungerer med samarbejdet omkring afslutning og udslusning fra skolen.
- Vi har haft gode erfaringer med kommunerne ift. at der er et godt samarbejde og de unges sager kommer på rehabiliteringsmøde før afsluttet STU – hvilket betyder de unge har vidst hvad de skulle og var berettiget til efter endt STU.
- Uddannelsesstedet har en samarbejdspraksis som gælder for alle elever om inddragelse, som vurderes relevant for den enkeltes elevs forløb, udvikling og plan. Det gælder både relevante kommunale forvaltninger, øvrige indsatser (ekstern bostøtte eller mentor) og personlige netværk.
- Den unge beslutter, hvem der skal inddrages – guidet af skolen. I tilfælde, hvor deltagere fra det personlige netværk står i vejen for arbejdet med elevens plan, laver man et mere orienterende møde, hvor der informeres om elevens planer og så der trækkes på samme hammel.
- Kommunen, hvor uddannelsesstedet er beliggende, tilbyder elevernes hjemstedskommuner at udføre opgaver på deres vegne og har udpeget en sagsbehandler, som har ansvaret for alle STU-sager og benyttes af elevernes hjemkommuner i stort omfang, bortset fra p.t. én kommune. Sagsbehandleren i uddannelsesstedets beliggenhedskommune har en løbende dialog med elevernes hjemkommuner og uddannelsesstedet om de forløb som er i gang.
- I god tid før start af sidste år på STU og igen før afslutningen af STU planlægger sagsbehandleren i uddannelsesstedets beliggenhedskommune og uddannelsesstedet, hvordan møderne med relevante parter, herunder elevens hjemkommune, bedst tilrettelægges, hvem der inviterer og inviteres, dagsorden, udarbejdelse af vurderinger og beskrivelser, referater, bidrag og indstillinger til planer under og efter STU m.m.
- Uddannelsesstedet udarbejder udkast til uddannelsesplaner og kompetencepapirer, som beskriver elevens forudsætninger for tilknytning til arbejdsmarkedet og hvilke uddannelses- og beskæftigelsesrettede tilbud og botilbud m.v. under og efter STU, som matcher elevens forudsætninger.
- Det er forskelligt fra elev til elev og fra kommune til kommune, hvem det er relevant at inddrage og hvordan. Kommunerne har forskellig organisering og praksis, og det er i høj grad uddannelsesstedet, der tager initiativ til og tilrettelægger inddragelsen. Det er så at sige uddannelsesstedet, som vurderer og står fast på, hvilken samarbejdspraksis, der fungerer bedst for den enkelte elev. Og det er der stor opbakning til fra deres kommuner.
- Det er vores samarbejdspraksis, der danner model for samarbejdet med de mange kommuner, vi har elever fra.
- Allerede ved indskrivningsmødet aftaler vi dato for næste statusmøde, hvor alle relevante parter får aftalen i deres kalender og er klar til at møde op og ved, hvad der skal foregå. Og så har vi ligesom aftalerne på plads efterhånden, som forløbet skrider frem. Det fungerer helt naturligt. Nogle gange glipper det og så hanker vi op i det.
- Når vi nærmer os udslusningsmødet, kontakter vi den unges koordinerende sagsbehandler og aftaler at vedkommende er mødeleder for det afsluttende møde. Det sker ofte at UU-vejlederen først deltager ved det afsluttende møde og ellers ikke er med i processen, men det er individuelt. Under forløbet hos os er det mere relevant at have den koordinerende sagsbehandler med. Nogle gange er det os, der sørger for at trække i de nødvendige samarbejdspartnere, og andre gange er det den koordinerende sagsbehandler.

- Vores bidrag omfatter altid en beskrivelse af forløbet frem til mødet, hvordan ser situationen ud lige nu, og hvad skal der ske fremover.
 - Op til afslutningen STU udarbejder vi en arbejdsevnevurdering og bostøttevurdering, hvor vi beskriver, hvad den unge kan, og hvilken støtte den unge har brug for. Og det oplever vi, at kommunerne lærer sig op ad.
 - Det er meget individuelt, hvordan vi tilrettelægger overdragelsen af den unge og sagen. Vi laver som sagt arbejdsevnevurdering og bostøttevurdering og så laver vi et overdragelsesmøde, hvor vi fortæller, hvad der virker og hvad der ikke virker for den unge. Kommunen overtager så og tager selv hånd om opstart af støtte for den unge, hvor vi også forsøger at støtte op om den unge, indtil de nye tilbud er startet op.
 - Det sidste halve år før afslutning er ikke meget at gøre med, hvis nye aftaler skal være på plads, inden den unges afslutter. Nogle gange laver vi en 'light udgave' af vurderinger og planer for forlængelse af forløb hos os, ind til de nye aftaler er på plads. Der er ikke jo to forløb, der er ens.
 - De unge kan få faglige beviser hos os, som omfatter forskellige faglige elementer – eksempelvis hygiejne, beskærerkursus, maskinkursus, malkekursus osv. Vores uddannelsesansvarlige sikrer, at den unge er omkring de enkelte dele og mestrer dem.
 - Det er meget positivt for de unge at have disse beviser, når de kommer ud til arbejdsgiverne og så også mestrer kompetencerne i praksis. Der er stor forskel på hvad arbejdsgiveren lægger vægt på, men især de sociale kompetencer er vigtige. Kan du komme op om morgenen? Er du mødestabil? Osv. Men det er bestemt en ressource for den unge at få så meget fagligt med som muligt. Det sætter arbejdsgiverne også pris på.
-
- Vores elever er over 18 år, derfor er det eleven selv, der på vores opfordring inddrager forældrene eller botilbuddet.
 - Vi synes generelt, at vi er har et godt og positivt samarbejde med kommunerne. Vi er klar over, at de gør deres bedste. Vi vil dog ønske for vore elever, at der allerede inden de forlader os er et tilbud til dem mht. bolig og beskæftigelse. Kommunerne er dog klar over problematikken og bevilger ind imellem særligt tilrettelagt projekter og uddannelsesforløb efter LAB § 32 i forlængelse af STU, indtil den unges sag har været forelagt rehabiliteringsteamet og der er truffet en afgørelse.
 - Uddannelsesstedet inddrager sammen med den unge forældre, evt. opholdssted, bostøtte og andre relevante aktører i den unges forløb. Det er altid uddannelsesstedet, der står for tilrettelæggelse og indkaldelse til møderne undervejs i forløbet. Møderne foregår oftest på stedet og giver anledning til at vise stedet til sagsbehandlere og andre samarbejdspartnere. Det er vigtigt for den unges forløb, at de kender uddannelsesstedet og kan snakke med den unge om hverdagen på stedet.
 - Uddannelsesstedet lægger stor vægt på, at den unge kender sin plan og har gode relationer til at tage over, bygge bro og hjælpe den unge videre, så der ikke kommer huller i forløbet.
 - Uddannelsesstedet udarbejder indhold til uddannelsesplaner, kompetencepapir og andre planer, samt afsluttende beskrivelse af den unges forløb og evt. støttebehov i forhold til beskæftigelse, bolig og fritid efter afsluttet STU.
-
- Vi har gode erfaringer med at sagsbehandlere i jobcentrene gerne kommer og deltager i opfølgingsmøder årligt. Det er en nødvendighed, at det er os som uddannelsessted som indkalder for at sikre at mødet finder sted. Vi har meget fokus på ekstern praktik under 3. STU år og at der udarbejdes opfølgings- og evalueringsskrivelser som er brugbare for hjemkommunen i forbindelse med afklaring af det videre forløb, eksempelvis om den unge skal indstilles til rehabiliteringsforløb. På 3. år er der hyppigere opfølgning for at sikre den bedst mulige overgang til den indsats, som den unge skal modtage efter STU.

- Samarbejdet med kommunerne fungerer generelt godt, men kun fordi uddannelsesstedet selv påtager sig at koordinere og inddrage alle relevante parter og forvaltninger. Dette indebærer for nogle elevers og hjemkommuners vedkommende et meget stort ressourceforbrug, som uddannelsesstedet ikke honoreres for, men føler sig moralsk forpligtet til.
- På grund af et godt samarbejde med uddannelsesstedets beliggenhedskommune kan ofte aftales, at kompetencen til at varetage opgaven som koordinerende sagsbehandler overdrages fra elevens hjemkommune til uddannelsesstedets beliggenhedskommune, der også inddrages i revision af uddannelsesplaner, udarbejdelse af kompetencepapirer og planer for elevernes fremtid efter STU.
- Uddannelsesstedet gør meget ud af at inddrage relevante samarbejdspartnere i elevens forløb – både dagelever og boelever. Hvis eleven bor et andet sted, informeres og inddrages tilknyttet bo-støtte fra hjemkommune eller ekstern mentor løbende gennem hele forløbet om forhold, som både har relevans for det beskæftigelsesrettede sigte og elevens hverdags- og fritidsliv.
- Uddannelsesstedet gør desuden meget ud af at inddrage den unges personlige netværk – forældre eller andre nærtstående personer. Både når disse er en ressource og når de skal være medspillere på den unges forløb. Planlægning af møder sker altid i samarbejde med den unge, som dermed er med til at beslutte, hvem der skal deltage.
- Uddannelsesstedets helhedsorienterede praksis skaber grundlag for grundig viden om den unges funktionsniveau og støttebehov og dermed for individuelle beskrivelser af relevante aktiviteter undervejs i forløbet og det sidste år af STU, hvor der ud over elevens kompetencepapir udarbejdes en grundig beskrivelse af elevens funktionsniveau og støttebehov både i forhold til arbejde, hverdag og fritid.
- Det er uddannelsesstedet, der tilrettelægger og indkalder til møder i løbet af STU, før starten af det sidste år og ved afslutning af STU. Det varierer fra elev til elev, fra plan til plan og fra kommune til kommune, hvem det er relevant af invitere med til mødet. Det kræver ofte stort kendskab til både elev og kommune at sammensætte det rette møde.
- Når eleven skal videre i et længerevarende forløb og sagen skal forelægges rehabiliteringsteamet er det tit uddannelsesstedet, der står for beskrivelserne. Og der bliver ofte holdt flere møder med den koordinerende sagsbehandler, som bliver klædt på til forelæggelse af sagen. Det giver god mening for uddannelsesstedet at løfte denne opgave, da det har et indgående kendskab til eleven og ofte følger eleven helt til dørs og hjælper med opstart af nye tilbud i samarbejde med hjemkommunen efter afslutning af STU.
- Det har været en svær proces at få samarbejde med kommunerne under 3. år i forhold til hvad de unge skal efter STU. Det har kostet mange timer at hive fat i sagsbehandlerne.
- Vi som STU sted forsøgte tidligt på 3. år at indgå samarbejde med kommunerne. Dog var de fleste planer først på plads i sommerferien og 2 elever vidste ikke hvad de skulle efter endt STU. Det var meget frustrerende for de unge, da de brugte meget energi på at tænke over, hvad der skulle ske efter endt STU.
- I en kommune var der en ung, hvor der var lagt en plan et halvt år før den unge var færdig med STU. Men så kom der en ny sagsbehandler, og så blev den plan skrottet, og der blev ikke umiddelbart lagt en ny plan. Den unge modtog førtidspension og havde brug for både et botilbud, et særligt tilrettelagt beskæftigelsesforløb og beskyttet beskæftigelse efter endt STU.
- Senest ca. et halvt år før og igen ca. tre måneder før afslutningen forsøger uddannelsesstedet at samle alle relevante parter og forvaltninger på grundlag af evalueringer og PAS-test m.v. for at få taget stilling til den unges fremtid efter STU. Det lykkes sjældent før kortere tid inden afslutningen.

- Mange kommuner bruger uddannelsesstedets beskrivelser direkte i forbindelse med bevilling af ressourceforløb, fleksjob og førtidspension, samt mulighederne for, at eleven kan fortsætte i forløb, botilbud og beskæftigelse på eller i tilknytning til uddannelsesstedet efter STU. Bl.a. lægerne i kommunernes rehabiliteringsteams ønsker ofte at modtage uddannelsesstedets tests og evalueringer og at uddannelsesstedet deltager i samtaler med eleven.
- Vi har et godt og gensidigt samarbejde med de kommuner, som sender unge i STU-tilbud hos os. Vi oplever, at der overordnet set er en stor vilje fra kommunerne til at inddrage os for at sikre en rød tråd i forløbet og i forhold til planen for den unge fremadrettet. Der kan dog ofte i opstarten mangle den nødvendige skriftlige viden om den unges udfordringer og begrænsninger fra kommunerne.

10. Perspektivering

10.1. Forløbsmodeller

På baggrund af foranalysen kan beskrives en generel model for beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU, der kan tilpasses de enkelte elever, brancher og arbejdspladser. Formålet er at identificere de enkelte elementer, der kan kombineres og varieres i individuelle helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb på en måde, så alle relevante samarbejdspartnere kan se, hvordan de kan indgå undervejs.

Nærmere omtale af de forskellige elementer i forløbene med henvisninger til lovgrundlag m.v. findes i rapportens **kapitel 3** med **figur 3.1. Paragrafnøgle** og **figur 3.2. Trappemodell**.

Figur 10.1. Generel forløbsmodel for beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU

Forløb	STU 1. år	STU 2. år	STU 3. år	Efter STU
STU-lov				
1) Vejledning	■	■	■	
2) Afklaringsforløb	■			
3) Almene fag, arbejdsmarked		■	■	
4) Forberedelse og træning	■			
5) Praktik i virksomheder og institutioner		■	■	
Anden uddannelseslovgivning				
6) Erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter		■	■	■
Sociallovgivning (SEL)				
7) Personlig støtte	■	■	■	■
Beskæftigelseslovgivning (LAB)				
8) Mentorstøtte i virksomhed			■	■
9) Virksomhedspraktik				■
10) Ansættelse på ord. eller særlige vilkår				■
11) Hjælpe midler m.v.				■

1) Vejledning

Unge kan modtage uddannelses- og beskæftigelsesrettet vejledning fra Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) både før, under og efter STU samt af uddannelsesstedet under STU, herunder i forbindelse med tilrettelæggelse og løbende revision af den unges uddannelsesplan for STU. Samtidig kan den enkelte unge være tilknyttet personlig støtte efter anden lovgivning (jf. også nedenfor under 7).

2) Afklaringsforløb

STU kan indledes med et afklaringsforløb på indtil 12 uger, der også er orienteret mod fremtidige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder.

3) Almene fag, arbejdsmarked

Undervisning om arbejdsmarkedsforhold og arbejdsmarkedsuddannelser m.v. kan indgå både i den almene og i den mere specifikt målrettede del af STU. Desuden indgår indsatser, der kan udvikle personlige og sociale kompetencer og andre evner og færdigheder, der også er relevante i beskæftigelsessituationer.

4) Forberedelse og træning

Forberedelse og træning af beskæftigelsesmæssige aktiviteter kan indgå fra et tidligt tidspunkt i STU ved at eleven deltager i praktiske opgaver og forskellige former for kombinerede praktik- og undervisningsforløb i værksteder m.v. på uddannelsesstedet, samt gennem virksomhedsbesøg og specifik målrettet forberedelse og træning til praktik i andre virksomheder.

Nogle uddannelsessteder er specialiserede f.eks. i gartneri, landbrug og fødevarer, mens andre giver mulighed for afprøvning af flere forskellige branche- og fagområder på eller i tilknytning til uddannelsesstedet.

5) Praktik i virksomheder og institutioner

Uddannelsesstederne har generelt et bredt udvalg af praktikmuligheder hos faste samarbejdspartnere blandt virksomheder i lokalområdet og opsøger selv nye praktikvirksomheder på områder, der ikke allerede er dækket, i forhold til de enkelte elevers interesser.

Kortvarende 'snuse-praktik' kan indgå på et tidligt tidspunkt, mens længerevarende målrettede praktikforløb typisk først gennemføres på 3. år af STU.

Praktik under STU etableres i henhold til STU-loven med løbende vejledning, støtte og opfølgning samt forsikringsdækning m.v. fra uddannelsesstedet, og praktikken kan i nogle tilfælde være tilknyttet mentorstøtte og andre tilbud i praktikvirksomheden (jf. også nedenfor under 8).

6) Erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter

STU kan suppleres med erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter efter anden uddannelseslovgivning både hos uddannelsesstedet og hos andre under STU samt i forlængelse af STU.

Som led i undervisnings- og træningsaktiviteter kan der f.eks. gennemføres ordblindeundervisning i 'arbejdsmarkedsdansk', dvs. læsning, skrivning og kommunikation i forhold til instruktioner og samarbejde på arbejdspladser inden for forskellige brancher, samt IT, førstehjælp, fødevarehygiejne og lignende.

Mere specifikt målrettet og tilpasset erhvervsrettet undervisning kan tilrettelægges på uddannelsesstedet eller i samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner f.eks. i forhold til hygiejnecertifikat, truckcertifikat, traktorkørekort, kurser om betjening og vedligehold af maskiner, om arbejdsmiljø og produktsikkerhed m.v. i køkken, om pleje af grønne arealer, om gartneri og landbrug og om håndværks- og industrivirksomheder m.v.

Elevernes opnåede faglige kompetencer dokumenteres dels ved det kompetencepapir, der udarbejdes for den enkelte elev ved afslutningen af STU, dels ved certifikater og beviser m.v. der er bilag til kompetencepapiret. I mange tilfælde danner det i sig selv grundlag for, at eleven kan opnå ansættelse eller optagelse på en ordinær uddannelse umiddelbart efter STU.

På nogle uddannelsessteder deltager eleverne løbende i ordblindeundervisning fra 1. år på STU, mens øvrige almene erhvervsrettede aktiviteter typisk gennemføres på 2. år og mere specifikke erhvervsrettede aktiviteter på 3. år af STU.

Mange uddannelsessteder har fagligt uddannede medarbejdere, der også er godkendt til at have elever og lærlinge i ordinære erhvervsuddannelsesforløb.

Efter STU kan medarbejdere fra uddannelsesstederne 'følge med' elever videre f.eks. som koordinatore, kontaktpersoner, vejledere, undervisere og mentorer i særligt tilrettelagte projekter og uddannelses- eller beskæftigelsesforløb med forskellige kombinationer af vejledning, afklaring, virksomhedspraktik og undervisning.

7) Personlig støtte

Den enkelte unge kan både før, under og efter STU være tilknyttet forskellige former for personlig støtte, også samtidigt eller i forlængelse af hinanden.

Personlig støtte kan f.eks. være i form af en fast kontaktperson, socialpædagogisk bistand, en støtte- og kontaktperson, mentorstøtte eller personlig assistance (se også nedenfor under om støttemuligheder på arbejdspladsen). Desuden kan der være tale om mere omfattende hjælp og støtte i forbindelse med midlertidige eller vedvarende botilbud.

Særligt i forbindelse med 'udslusningen' og den første tid efter STU kan det være hensigtsmæssigt, at den unge bevarer tilknytning til uddannelsesstedet, der kan bevilges som socialpædagogisk bistand eller mentorstøtte. Der kan også være tale om fortsat tilknytning til uddannelsesstedet med støtte- og kontaktpersoner i aktivitets- og samværstilbud eller botilbud. Mentorstøtte er normalt tidsbegrænset, mens socialpædagogisk bistand kan bevilges fast.

Unge, der umiddelbart ikke har realistisk mulighed for beskæftigelse i en almindelig eller socialøkonomisk virksomhed, kan også bevare tilknytning til uddannelsesstedet efter STU i forbindelse med ressourceforløb, revalidering, særligt tilrettelagte beskæftigelsesforløb eller beskyttet beskæftigelse.

8) Mentorstøtte i virksomhed

I forbindelse med praktik under STU varetager medarbejdere på uddannelsesstedet typisk tilsvarende opgaver som de kommunale jobcentres job- og virksomhedskonsulenter i forhold til virksomhedspraktik.

Eleverne er normalt fyldt 18 år inden påbegyndelsen af praktik under STU og dermed samtidig berettiget til tilbud efter anden lovgivning. Herunder mentorstøtte til frikøb og uddannelse af medarbejdere i praktikvirksomheden til at varetage funktioner, som ligger ud over, hvad der sædvanligvis kan forventes af virksomheden, og som er afgørende for udbyttet af praktikopholdet.

Virksomheder, som på grundlag af partnerskabsaftaler med kommunernes jobcentre har status som 'virksomhedscentre', kan få tilskud til faktisk afholdte udgifter til mentorer, særligt tilrettelagte vejlednings- og opkvalificeringsforløb og administration m.v.

For mange virksomheder indgår praktik som led i rekrutteringsforløb, hvor virksomheden også tilbyder efterfølgende ansættelse på ordinære eller særlige vilkår, når der gennem forudgående praktik m.v. er opnået tilstrækkelig sikkerhed for, at der er det rigtige 'match' mellem den unge og virksomheden, og at der ydes den nødvendige støtte til at kompensere for funktionsnedsættelser m.v.

Mentorstøtte bevilges normalt tidsbegrænset, men i forbindelse med ansættelse af den unge kan en tidligere mentor eller anden person evt. også bevilges som fast personlig assistance på arbejdspladsen (se også nedenfor under 11).

9) Virksomhedspraktik

Uanset evt. forudgående kontakt kan det i nogle tilfælde være hensigtsmæssigt, at et påtænkt fremtidigt ansættelsesforhold indledes med korterevarende virksomhedspraktik evt. kombineret med mentorstøtte og særligt tilrettelagt eller ordinær uddannelse.

Både for den unge, kommunen og virksomheden kan skiftet fra STU til beskæftigelse indebære behov for en kortere periode, hvor der er mulighed for nærmere vurdering eller revurdering af den unges behov for støtte, hjælpemidler og videre uddannelsesaktiviteter, inden der tages endelig beslutning om ansættelsesvilkårene og tilbud efter social- og beskæftigelseslovgivningen m.v.

10) Ansættelse på ordinære eller særlige vilkår

Ansættelse af unge med funktionsnedsættelser sker enklest på ordinære vilkår eller i fleksjob, typisk med et lavt og evt. stigende ugentligt timetal, hvor løn- og ansættelsesvilkårene er overenskomstmæssige eller svarer til sædvanlige vilkår for tilsvarende beskæftigelse.

Afhængig af den unges målgruppe efter social- og beskæftigelseslovgivningen kan der desuden ske ansættelse i beskyttet beskæftigelse eller i 'skånejob' med løntilskud for førtidspensionister, også på tilsvarende løn- og ansættelsesmæssige vilkår, men hvor der kan gælde særlige regler om forholdstal, rimelighedskrav, merbeskæftigelse og konkurrenceforvriddning m.v.⁶⁷

Ansættelsesformen har betydning for den unges ret til forsørgelsesydelse og indtægtsbestemt støtte, men ikke i forhold til øvrige tilbud efter social-, sundheds-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen.

11) Hjælpemidler m.v.

Uafhængig af den unges indtægtsforhold kan der gives støtte til særlige udgifter, der er en nødvendig følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller kompenserer for begrænsninger i arbejdsevnen, herunder til undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, samt til personlig assistance på arbejdspladsen, f.eks. en medarbejder, der tidligere har fungeret som mentor for den unge.

⁶⁷ I forhold til 'skånejob' for førtidspensionister har forsøgsordninger, der er forlænget flere gange, givet mulighed for dispensation fra forholdstals- og rimelighedskravene, også for private arbejdsgivere. I forhold til beskyttet beskæftigelse skal kommunalbestyrelsen fastsætte en såkaldt 'dusør' som minimum for aflønningen. Beskyttet beskæftigelse kan etableres både hos offentlige og private arbejdsgivere, og private arbejdsgivere kan vælge at tilbyde bedre løn- og ansættelsesvilkår end fastsat af kommunalbestyrelsen.

10.2. Branchepakker

Mange uddannelsessteder i Ligeværd giver eleverne mulighed for at afprøve og blive tilknyttet faglinjer med erhvervsrettede undervisnings- og praktikforløb bl.a. inden for:⁶⁸

- Handel og service i detailbutik, dagligvarebutik, supermarked, engrosvirksomhed
- Cafe og restauration, kunde- og kassebetjening, evt. servering
- Køkken, kantine, cafeteria og catering, tilberedning, anretning evt. pakning af mad
- Lager, transport og logistik, ordrestyring, pakning, forsendelse, evt. levering
- Landbrug, gartneri og skovbrug, natur, jord, plante-, grøntsags- og frugtavl
- Dyrepasning indenfor landbrug, naturpleje, legeplads, dyrepark og -internat, hos dyrlæge
- Reception, intern service, kursus-, konference- og hotelservice
- Turisme, kultur og fritid, forberedelse og afvikling af arrangementer og events
- Ejendomsservice, vedligeholdelse af bygninger, installationer, grønne arealer
- Sundhed og omsorg, kost og motion, aktiviteter med børn, unge og ældre
- Medier, tv, radio, sociale medier, tidsskrifter og lignende
- Informationsteknologi, software, it-service, design af hjemmesider og lignende
- Grafisk design, kunsthåndværk
- Andre håndværks- og industrivirksomheder, træ, metal, teknik, mekaniker m.v.

Med udgangspunkt i faglinjerne og den overordnede forløbsmodel kan der forholdsvis enkelt beskrives branchepakker målrettet brancher med gode beskæftigelsesmuligheder for målgruppen. Branchepakken kan tilpasses individuelt i forhold til den enkelte unge, branche og arbejdsplads, jf. eksemplet i **figur 10.2.** på næste side.

Konceptet er mest kendt fra indsatsen for integration af flygtninge og familiesammenførte på arbejdsmarkedet, hvor der for nogle år siden blev udviklet branchepakker, der senere indgik som inspiration til Trepartsaftalen om arbejdsmarkedsintegration i 2016.⁶⁹ Disse branchepakker består af introduktionsforløb fulgt af flere virksomhedsforløb kombineret med vejledning, afklaring og sprogundervisning, mentorstøtte og arbejdsmarkedsuddannelser. Et andet eksempel er de såkaldte AMU-branchepakker, der også kan målrettes tosprogede.⁷⁰

Lignende koncepter har været anvendt af mange uddannelsessteder i Ligeværd også før indførelsen af STU og er fortsat under udvikling.

Målgruppen for STU blandt unge med fysiske, psykiske og kognitive funktionsnedsættelser er kendetegnet ved komplekse udfordringer og behov for helhedsorienterede praksisnære forløb med løbende vejledning og samtidig støtte fra flere lovgivningsområder, mange har også brug for vedvarende støtte.⁷¹ Derfor vil beskrivelser af branchepakker for denne målgruppe også være mere komplekse end for mange andre målgrupper.

I undersøgelsen og analysen for Ligeværd er de enkelte elementer i helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU identificeret præcist i forhold til STU-loven, anden uddannelses-, social- og beskæftigelseslovgivning samt i forhold til almindeligt brugte betegnelser for de branche-, fag- og arbejdsområder, som der tilbydes praktik- og uddannelsesmuligheder indenfor.⁷²

⁶⁸ Se **kapitel 6** og links til de enkelte uddannelsessteder under **Henvisninger og links**

⁶⁹ Se bl.a. Den bedste integration, LG Insight, august 2014, s. 21 ff. <http://www.cabiweb.dk/materialer/andres-udgivelser/2014/branchepakker-den-bedste-integration/> Trepartsaftalen om arbejdsmarkedsintegration, 2016 <http://uim.dk/filer/nyheder-2016/trepartsaftale-om-arbejdsmarkedsintegration.pdf>

⁷⁰ www.uvm.dk/branchepakker-tosprogede

⁷¹ Jf. især **kapitel 5**, samt **kapitel 7-8**

⁷² Jf. især **kapitel 6-8** og **bilag 2-3**

Figur 10.2. Branchepakke målrettet job som køkkenmedarbejder, køkken- og ernærings-assistent m.v. for unge med særlige behov

Skal tilrettelægges individuelt og konkret i forhold til den enkelte unge og arbejdsplads.

Forløb	STU 1. år	STU 2. år	STU 3. år	Efter STU
STU-lov				
Vejledning, afklaring på uddannelsessted Evt. 12 ugers indledende afklaring				
Almene fag Personlige og sociale kompetencer Kost, ernæring, krop, motion, hygiejne Samfundsfag, arbejdsmarked Arbejdsmarkedsuddannelser				
Forberedelse og træning Praktiske opgaver i køkken, have m.v. Introduktion til brancheområder Tilknytning til faglinjer og faglærere				
Praktik i virksomheder og institutioner Samarbejdsvirksomheder Potentiel arbejdsgiver				
Anden uddannelseslovgivning				
Vejledning Ungdommens Uddannelsesvejledning				
Specialundervisning, ordblinde m.v. Opskrifter, deklARATIONER, egenkontrol m.v.				
Erhvervsrettet uddannelse under STU Almen fødevarerhygiejne Råvarer i køkkenet Grundtilberedning i kantine og cafeteria Anretning af mad i kantine og cafeteria				
Erhvervsrettet uddannelse efter STU AMU-kurser, EGU m.v.				
Sociallovgivning (SEL)				
Personlig støtte				
Beskæftigelseslovgivning (LAB)				
Mentorstøtte i samarbejdsvirksomhed Mentorstøtte hos potentiel arbejdsgiver Vejledning og opkvalificering Virksomhedspraktik hos arbejdsgiver Ansættelse på ord. eller særlige vilkår Hjælpe midler m.v. hos arbejdsgiver				

Uden at der skal være tale om faste skabeloner, vurderes det som væsentligt at få udviklet systematiske beskrivelser af branchepakker for forskellige områder med gode beskæftigelsesmuligheder for målgruppen, hvor især elementerne af undervisning om arbejdsmarkedsforhold, forberedelse og træning, praktik og erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter under STU er specificerede med kompetencemål i forhold til de enkelte områder.

Samtidig skal der informeres om mulighederne for beskæftigelses- og uddannelsesrettede tilbud, personlig støtte og hjælpemidler m.v. i forløb efter STU og ved ansættelse, samt med referencer til lovgivnings- og finansieringsgrundlag, til relevante samarbejdspartnere m.v.

Branchepakkerne skal beskrives med tekst og illustrationer m.v. på forskellige 'niveauer' i forhold til de forskellige samarbejdsparter og målgrupper for informationen, henholdsvis elever og forældre, arbejdsgivere og arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner, jobcentre og øvrige kommunale forvaltninger.

Det vil være ressourcekrævende at udvikle helhedsorienterede branchepakker inden for alle områder med gode beskæftigelsesmuligheder for unge med funktionsnedsættelser, særligt fordi forløbene også skal kunne tilpasses de enkelte unge og arbejdspladser. Beskrivelse af branchepakker kan imidlertid opfylde flere formål, bl.a. som grundlag for:

- At den unge, forældre og Ungdommens Uddannelsesvejledning i forbindelse med indledende afklaring kan vurdere, hvilke uddannelsessteder og erhvervsrettede aktiviteter, der umiddelbart er mest relevante, hvordan uddannelsen kan forløbe og hvilke beskæftigelsesmuligheder, den giver.
- At kompetencemål og opnåede faglige kompetencer under uddannelsen kan vurderes i bredere sammenhæng, indgå i den løbende revision af elevens uddannelsesplan og evt. give anledning til, at eleven afprøver flere brancher eller skifter branche undervejs.
- At andre uddannelsesinstitutioner, praktikvirksomheder og potentielle arbejdsgivere umiddelbart kan identificere, hvilke faglige kompetencer, den unge allerede mestrer og har som mål at udvikle.
- At sagsbehandlere umiddelbart kan identificere og bevilge eller udarbejde indstillinger om relevante tilbud efter social-, sundheds-, beskæftigelses- og uddannelseslovgivningen under og efter STU i god tid, så der ikke opstår afbrydelser mellem de enkelte dele af forløbet.
- At relevante aktører kan se samarbejdsmuligheder på tværs af geografi og brancher, herunder i forhold til udvikling af nye branchepakker inden for områder med gode beskæftigelsesmuligheder for målgruppen, f.eks. også når der udvikler sig flaskehalse og mangel på arbejdskraft, ny teknologi eller nye forretningsmodeller og samarbejdsformer, der giver nye jobmuligheder.
- At gøre potentialet for unge med funktionsnedsættelser på det ordinære arbejdsmarked generelt mere synligt og tilgængeligt.

10.3. Samarbejdsmodeller

De 11 uddannelsessteder i Ligeværd, der deltog i seminaret som opfølgning på undersøgelsen, var enige om at anbefale, at alle relevante parter, herunder den enkelte elev, evt. forældre, uddannelsesstedet, Ungdommens Uddannelsesvejledning, jobcenteret og socialforvaltningen, evt. sundhedsforvaltningen, inddrages i revision af elevernes uddannelsesplaner senest inden 3. år på STU. Dette er nødvendigt bl.a. for at tilrettelægge specifikke beskæftigelsesrettede aktiviteter under sidste år af STU og for at få tilstrækkelig tid til udarbejde planer og indstillinger om videre forløb, der kan følges op i umiddelbar forlængelse af STU.⁷³

Desuden anbefaler flere uddannelsessteder i opfølgende interviews, at den enkelte elev fra starten af STU tilknyttes en koordinerende sagsbehandler, uanset at Ungdommens Uddannelsesvejledning har ansvar for at træffe forvaltningsafgørelser i forhold til STU-forløbet. Tilknytning af en koordinerende sagsbehandler forenkler samarbejdet om vurderinger, beskrivelser og indstillinger i forhold til støtte og tilbud under og efter STU. Desuden kan arbejdet med elevens uddannelsesplan og kompetencepapir for STU koordineres

⁷³ Jf. kapitel 9

med de planer m.v., der anvendes af jobcentre og øvrige kommunale forvaltninger, så oplysningerne let kan overføres og 'dobbelt-sagsbehandling' undgås.⁷⁴

Endelig anbefaler flere uddannelsessteder i opfølgende interviews, at elevens hjemkommune senest inden påbegyndelsen af 3. år på STU træffer afgørelse om indstilling til kommunens rehabiliteringsteam om visitation til fleksjob, førtidspension eller en anden målgruppe, så den unges status og adgang til tilbud og støtte efter anden lovgivning i forhold til videre beskæftigelses- og uddannelsesrettede forløb er afklaret inden afslutningen af STU.

STU-loven og anden relevant lovgivning indeholder hjemmel for, at hjemkommunen, dvs. den kommune, der har handle- og betalingspligt i forhold til den enkelte unge, i vidt omfang kan delegerer opgaver både til andre offentlige myndigheder og institutioner og til private institutioner, herunder til uddannelses- og opholdsstederne.⁷⁵

Undersøgelsen for Ligeværd viser, at de fleste deltagende uddannelsessteder på eget initiativ har udviklet en samarbejdspraksis for inddragelse af den unge, forældre og relevante forvaltninger i elevernes hjemkommuner før, under og i forhold til afslutningen af STU. Samtidig viser undersøgelsen, at uddannelsesstederne i praksis udfører en række opgaver for elevernes hjemkommuner efter STU-loven og anden lovgivning med eller uden formel aftale og særskilt betaling.⁷⁶

Desuden fremgår det af undersøgelsen, at flere af elevernes hjemkommuner har delegeret opgaver og indstillingskompetence både efter STU-loven og anden lovgivning til Ungdommens Uddannelsesvejledning, socialforvaltningen eller beskæftigelsesforvaltningen i de kommuner, hvor uddannelsesstederne er beliggende.

I undersøgelsen beskriver uddannelsesstederne flere variationsmuligheder i samarbejdet mellem elevernes hjemkommuner, hvor opgaver efter STU-loven og anden lovgivning overlades til andre:

- Hjemkommunen overlader opgaver for Ungdommens Uddannelsesvejledning til uddannelsesstedet.
- Hjemkommunen overlader opgaver for Ungdommens Uddannelsesvejledning til et lokalt kommunesamarbejde.
- Hjemkommunen overlader opgaver for Ungdommens Uddannelsesvejledning til kommunen, hvor uddannelsesstedet er beliggende.
- Hjemkommunen overlader opgaver for social- og beskæftigelsesforvaltningen til uddannelsesstedet.
- Hjemkommunen overlader opgaver for social- og beskæftigelsesforvaltningen til kommunen, hvor uddannelsesstedet er beliggende.⁷⁷

Af ressourcemæssige grunde har det ikke været muligt at inddrage kommunerne direkte i undersøgelsen for nærmere belysning af disse variationer i samarbejdsformerne, herunder i hvilket omfang der er tale om formel eller faktisk delegation, særskilt betaling m.v.

Undersøgelsen for Ligeværd og evalueringen af STU fra 2017 giver ikke mulighed for at belyse omfanget af eller fordele og ulemper ved de forskellige former for delegation. Undersøgelsen for Ligeværd tyder på, at der opnås en række fordele ved, at den unge fra starten af STU ud over Ungdommens Uddannelsesvejledning er tilknyttet en koordinerende sagsbehandler, og at uddannelsesstedet udfører opgaver i forhold til vurderinger, beskrivelser og indstillinger, der kan indgå både i forhold til STU-forløbet og i

⁷⁴ Jf. også anbefalingerne i STU-visitationsforløb og uddannelsesplaner - Eksempelsamling (2016) s. 19 <https://uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/anden/160629-eksempelsamling-vedr-stu-visitationsforloeb-og-uddannelsesplaner.pdf>

⁷⁵ Jf. **kapitel 3**. Kompetence til at træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager kan dog ikke delegeres til private

⁷⁶ Jf. **kapitel 9**

⁷⁷ Der er ikke fundet eksempler på, at hjemstedskommuner har overladt opgaver for social-, sundheds- eller beskæftigelsesforvaltningen til et kommunesamarbejde

sagsbehandlingen i social- og beskæftigelsesforvaltningen. Emnet vurderes derfor relevant at undersøge nærmere i videre forsøgs- og udviklingsaktiviteter.

Uddannelsesstederne i undersøgelsen for Ligeværd oplyser, at kontakten til virksomheder med praktik- og beskæftigelsesmuligheder for eleverne bygger på et mangeårigt lokalt samarbejde og på uddannelsesstedernes egen opsøgende indsats, hvor der også udvikles nye jobtyper i samarbejde med virksomhederne.

Et andet område, der kan være interessant for videre forsøgs- og udviklingsaktiviteter kan derfor være mulighederne for at fremme beskæftigelsesrettede indsatser for målgruppen ved at uddannelsesstederne i højere grad inddrages i forskellige relevante fora i de kommuner, hvor de er beliggende, lokalt og regionalt. F.eks. i fora for virksomhedskonsulenter, mentorer og virksomhedscentre tilknyttet jobcentrene, samt fora for institutioner, organisationer og virksomheder, der varetager opgaver i forhold til målgruppen i samarbejde med kommunernes social-, sundheds- og uddannelsesforvaltninger. Desuden kan lokale og regionale fora på social-, beskæftigelses- og erhvervsområderne være relevante, hvor der deltager myndigheder, arbejdsgiver-, lønmodtager- og handicaporganisationer, herunder i forbindelse med udarbejdelse og revision af regionale og kommunale beskæftigelsesplaner m.v.

10.4. Monitorering

På grundlag af præcis identifikation af lovhjemlen for de enkelte elementer i helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb er det muligt at gennemføre meget pålidelig og tidsnær monitorering af projekter og indsatser både i forhold til målgruppen og kontrolgrupper.

I projekt "Veje til job for udsatte borgere – hvordan gør vi og hvad koster det?" for Ligeværd og KFUM's Sociale Arbejde i 2015 blev der udviklet en metode, der gjorde det muligt at indsamle og sammenholde relevante og allerede registrerede data både bagud i tid og løbende med kort tids forsinkelse fra kommunernes sagsbehandlings- og økonomisystemer, sundhed.dk, jobindsats.dk, SKAT, sundhedsområdet, Kriminalforsorgen, DREAM og Danmarks Statistik m.fl.⁷⁸ Det skete på grundlag af samtykkeerklæringer fra borgerne, samarbejdsaftaler med kommunerne og godkendelse fra Registertilsynet.

Da de forskellige elementer i forløbene for de enkelte borgere var identificeret i forhold til lovhjemmel, kunne de også umiddelbart relateres til den kontering, der anvendes i myndighedernes økonomisystemer og indberetninger til ressortmyndigheder og Danmarks Statistik. Dermed var det også muligt at opgøre omkostningerne ved forløbene og økonomi i forhold til borgernes forsørgelses- og tilbudshistorik m.v.

Data for de enkelte borgere blev registreret og illustreret grafisk sådan, at den tidsmæssige udstrækning og omkostningerne for de enkelte elementer i forløbene umiddelbart kunne aflæses og sammenholdes med kort tids forsinkelse, i princippet mindre end en måned efter registreringen.

Metoden giver grundlag for en tæt og tidsnær opfølgning af projekter og indsatser, hvor evt. afbrydelser og skift af elementer eller uventede hændelser og effekter i forløbene hurtigt kan konstateres og følges op af dialog med de involverede parter om justeringer eller mere væsentlige ændringer i de videre forløb, herunder for 'rettidig omhu' i sags- og økonomistyringen på tværs af de omfattede forvaltningsområder og sektorer.

Samtidig giver metoden entydigt grundlag for at sammenholde effekter af forskellige projekter, indsatser og forløb, herunder i forhold til kontrolgrupper og også bagud i tid i forhold til forsørgelses- og tilbuds-

⁷⁸ Veje til job for udsatte borgere (2015) <http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

historik m.v. siden 2007, hvor ansvarsopdelingen og dataregistreringen blev ændret væsentligt i forbindelse med strukturreformen.

10.5. Velfærdsmæssige, beskæftigelsesmæssige og samfundsøkonomiske potentialer

Den velfærdsmæssige betydning af beskæftigelsesrettede indsatser for målgruppen blandt unge med særlige behov vil kunne belyses på tilsvarende måde som i evalueringen af STU fra 2017, dvs. på grundlag af spørgeskemaundersøgelser og kvalitative interviews, der gengives struktureret, herunder i forhold til WHO's trivselsindeks.⁷⁹

Den beskæftigelsesmæssige betydning kan også måles på tilsvarende måde som i evalueringen af STU fra 2017 bl.a. på grundlag af data fra DREAM og Danmarks Statistik. Dog bør ansættelser i beskyttet beskæftigelse også medregnes med samme status som skåne- og fleksjob og ikke som forsørgelsesydelse.⁸⁰

Den største udfordring for måling af samfundsøkonomiske effekter er fortsat at opnå pålidelige data for omkostninger til sagsbehandling og overhead m.v., der er sammenlignelige for offentlige og private aktører på institutionsniveau.

En række omkostninger, der fremgår direkte af regnskaber for private institutioner, finansieres for offentlige institutioner på tværs af forvaltninger eller af centralforvaltninger, og kan derfor ikke opgøres umiddelbart. Dette kommer bl.a. også til udtryk i, at mange kommunale STU-udbydere har højere priser for borgere fra andre kommuner end for kommunens egne borgere.

Det vurderes derfor som væsentligt at videreudvikle metoder for måling af ressourceforbrug, pris, kvalitet og effekt for henholdsvis kommunale og private aktører ved anvendelse af forskellige samarbejds- og forløbsmodeller for helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU, sammenholdt med data for kontrolgrupper.

I evalueringen af STU fra 2017 indgår beløb for kommunernes omkostninger på disse områder, der dog bygger på et begrænset og usikkert datagrundlag.⁸¹ Tilsvarende gælder foreløbig også for Den Socialøkonomiske Investeringsmodel – SØM fra Socialstyrelsen.⁸²

I udgivelser fra Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) i 2017 indgår beløb for kommunernes udgifter til sagsbehandling og overhead på integrationsområdet bl.a. til brug for beregninger af 'business cases' og økonomiske effekter for forskellige indsatser.⁸³ Disse data er dog ikke umiddelbart anvendelige i forhold til målgrupper blandt unge med særlige behov, som er omfattet af flere lovgivningsområder og har mere vedvarende, komplekse, ressource- og omkostningskrævende sagsbehandlings-, ydelses- og tilbudsforløb.

Uden sammenligning i øvrigt og med mere pålidelige data vil der dog kunne hentes inspiration i disse udgivelser til udarbejdelse af tilsvarende 'business cases' og målinger af økonomiske effekter i forhold til målgruppen og helhedsorienterede beskæftigelsesrettede forløb under og efter STU.

⁷⁹ Evaluering (2017) s. 56 f., se også Handicapbarometer, Institut for Menneskerettigheder <https://handicapbarometer.dk> og SHILD, VIVE, Det Nationale Forsknings- og analysecenter for Velfærd (2017) <https://pure.sfi.dk>

⁸⁰ Evaluering (2007) s. 59 ff. Beskyttet beskæftigelse anses for produktivt lønarbejde efter ILO's kriterier

⁸¹ Evaluering (2017) s. 40 ff.

⁸² Den socialøkonomiske investeringsmodel – SØM <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som>

⁸³ <http://uim.dk/arbejdsomrader/Integration/nye-vaerktojer-til-vurdering-af-integrationsarbejdets-okonomiske-effekter-1>

Henvisninger og links

Lovgivning

Lovgivning om særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU-loven, bekendtgørelsen og vejledningen)
<https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/love-og-regler>

Skabelon for uddannelsesplan under STU
<https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/indhold-og-varighed>

Skabelon for kompetencepapir efter afsluttet STU
<https://uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/kompetencepapir>

Information om andre relevante uddannelses tilbud findes på UddannelsesGuiden under Uddannelser til unge: <https://www.ug.dk>

Information om relevante tilbud efter beskæftigelses- og sociallovgivningen findes på Cabi's hjemmeside under lovstof: <http://www.cabiweb.dk>

Mentorstøtte – snitflader til andre støtteordninger
<http://www.cabiweb.dk/lovstof/mentorstoette-snitflader/>

Andet relevant materiale

Den bedste integration, LG Insight og Vejle Kommune, 2014
<http://www.cabiweb.dk/materialer/andres-udgivelser/2014/branchepakker-den-bedste-integration/>

Den socialøkonomiske investeringsmodel – SØM
<https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som>

Evalueringsrapport (2017) - Evaluering af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, Epinion for Undervisningsministeriet, september 2017
<https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2017/sep/170929-saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse--stu--styrker-eleverne>

Handicapbarometer, Institut for Menneskerettigheder
<https://handicapbarometer.dk/>

Indlæg Altinget 23-04-2018
<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/ligevaerdsforening-fguen-forstaerker-skraldespandstaenkningen-i-stu>

Indlæg Altinget 13-10-2017
<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/arbejdsgruppe-den-saerligt-tilrettelagte-ungdomsuddannelser-en-succes>

Indlæg Altinget 02-10-2017
<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/stu-loefter-unge-men-mange-falder-imellem-to-stole-efter-endt-uddannelse>

Indlæg Altinget 16-08-2017

<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/ligevaerd-stu-finansiering-spaender-ben-for-unge-med-saerlige-behov>

Indlæg Altinget 04-04-2017

<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/kl-afviser-lev-kritik-vil-hjaelpe-alle-unge-i-uddannelse>

Inspirationskatalog: Eksempler på tilbud til ressourceforløb, MPloy, august 2013

<http://www.cabiweb.dk/media/707227/inspirationskatalogmploy.pdf>

Mentorhåndbogen, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering – STAR, 2014

<https://star.dk/da/indsatser-og-ordninger/mentorordningen/mentorhaandbogen/>

Nye værktøjer til vurdering af integrationsarbejdets økonomiske effekter, Styrelsen for International Rekruttering (SIRI), juli 2017

<http://uim.dk/arbejdsomrader/Integration/nye-vaerktøjer-til-vurdering-af-integrationsarbejdets-okonomiske-effekter-1>

Statistik om Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, Undervisningsministeriet

<https://uvm.dk/statistik/oevrige-ungdomsuddannelser-og-forberedende-forloeb/statistik-om-ungdomsuddannelse-for-unge-med-saerlige-behov>

STU-Visitationsforløb og uddannelsesplaner – Eksempelsamling. Undervisningsministeriet, februar 2016

<https://uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/anden/160629-eksempelsamling-vedr-stu-visitationsforloeb-og-uddannelsesplaner.pdf>

Trepartsaftale om arbejdsmarkedsintegration, Regeringen, LO og DA, 2016

<http://uim.dk/filer/nyheder-2016/trepartsaftale-om-arbejdsmarkedsintegration.pdf>

Veje til job for udsatte borgere – Hvordan gør vi og hvad koster det? Samskabelse og analyse! 2015

<http://www.arbejdsmarkedsanalyser.dk/projekter/veje-til-job-for-udsatte/>

Hjemmesider for Ligeværd og uddannelsessteder i Ligeværd Socialrådgivernetværk

Ligeværd og uddannelsessteder i Ligeværd Socialrådgivernetværk har deltaget i og bidraget til undersøgelsen i forskelligt omfang. De deltagende uddannelsessteder er anonymiserede i rapporten af hensyn til tavshedspligten.

Foreningsfællesskabet Ligeværd

<https://www.ligevaerd.dk/>

Uddannelsessteder i Ligeværd Socialrådgivernetværk marts 2018

Belvedere og Enemærket

www.enemaerket.com

Det Gamle Mejeri

<https://www.dgm.nu/>

Elevkollegiet

<http://www.elevkollegiet.dk/>

Elmelund

<http://elmelund-jbf.dk/>

Erhvervsskolen Vestjylland

<https://www.erhvervsskolenvestjylland.dk/>

Grennessminde Taastrup

<http://www.gminde.dk/>

Havredal Praktiske Uddannelser

<https://www.havredal.dk/>

Horisonten

<http://horisonten-stu.dk/>

Munkegården

<http://www.munkegaarden.dk/>

Nr. Vesterskov

<http://www.nr-vesterskov.dk/>

PMU Sindal

<http://pmu.dk/>

PGU Rosenholm

<http://www.pgu.dk/>

Sdr. Bork Efterskole

<http://www.sdrborkefterskole.dk/>

Try Efterskole

<http://www.tryefterskole.dk/>

Ørnehøj

<http://ornehoj.dk/>

Østagergård

<http://www.oestagergaard.dk/>

Bilag

1. Orientering februar 2018
2. Spørgeskema marts 2018
3. Skematisk opgørelse af undersøgelsesresultater